

Iblu **Pepa, Iblu ezoqam-te**

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Zu Klisten ezoqam-té ginø-peaomém. Nginik Zu bawan-ak, iz nøme, Iblu ezoqam zø-akhaemám. Zapa ndógo, ndigu Iblu manqat ndømanqatám.

Ni kopømba mbaín uni tizi:nøten, gekha ezoqām ndego, nqanek pepa gepeawam. Ezoqa nøme āv gini-mataváp nqægo: Pol ategó. Geté ni ùni zi:nøtenák.

Nqanek pepa-qa manqat, taqa yaq-te nqáneq qanegó: Bugukhokhof khøuwa, Mbumbukiam nakhoa ndømboqoá, ezoqa te-te āv kindizav. Ta nakhoa nqáneq qagoám: Ezoqa Mozes-qá guguna manqat bembopáev, neka Mbumbukiam-te sòvakha gigiap bembō-løvusam. Geté ta mokho-te ndógo, ezoqa kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa bøi-te uni tí-eqeieqei-ez. Geté ndakin, Mbumbukiam nakhoa ndakinak ndømboqoá. Yesu genanim neka teqa kouk vøwa, nakhoa nqáneq, Mbumbukiam niqa manqa-zapazapa te:-evøzam. Nakhoa nøme mbaín. Yesu ndego Mbumbukiam-gé iziz ezoqam kandambaqapé. Ndego Mbumbukiam-qá nakeamo zenda-té geyá neka ni zapaya oskia vøguligulimatun. Yaq nakémbá, ni awenege nakhoa bizi-ivøvé, neka Yesu uni bizi:-unimanqatinim.

Keliso ndego até kopó, av Mbumbukiam ekezan nde:go

¹ Ibugukhokhof, Mbumbukiam nigi atanakha-zapazapa-za, manqat, manqa vevezam ezoqam mokho-té genøzø-manqatám. Khøuwa vinivinimbá neka nakhoa vinivinimbá.

² Geté ndakin vaev khøuwa-te, ndego ni ekeza Yo mokho-té ginindu-manqatám. Yan neka manqei-qape, Mbumbukiam te mokho-te ndégo tenø-khakheinám neka āv gene-veatáv nqægo: Gigiap ate ndægo, ndégo téndáp.

³ Ndego Yo, Mbumbukiam-qá waev mo:gamewáp, neka ndego até kopó, av Mbumbukiam ekezan nde:go. Gigiap até ndægo, ndégo tegeawát. Ekeza manqat bazaføgakh-qapé genegeawát. Ezoqam-qa manqa-zapazapa sunguzam nonqo, nakhoa gumu-mboqoa, yaq yan manqei-te nqo:go, Kawa ezoqam kandambaqape-qá nakeamo zenda-té gemøqóm, ndego Mbumbukiam.

Mbumbukiam-ge Yo, enzol ezoqam, ùnime:løvúb

⁴ Ndego Mbumbukiam-ge Yo, enzol ezoqam, ùnime:løvúb. Iz ndøgo gendap, kandamba tantáv. Av taoká, av enzol ezoqam, iz ndøzømbe:go.

⁵ Gê, Mbumbukiam enzol ezoqa kopo, manqat møndømbó-ein, av nqægo, “Qo nogē yō. No nqægo khaiya, nøtaqa-qave-ēn”? O gê, ndego enzol ezoqam kopo-qa yaq-te, møndæ-ein, av nqægo,

“No tegē eve nōgoāt,
neka ndego nogē yo ndøgoāt”?

Av taoká.

⁶ Geté Mbumbukiam ekeza yo-khøuwa, manqei-
qape-te gendo-khofotav, ndego āv gene-eín
nqægo,

“Mbumbukiam-gi enzol ezoqam ate ndi:gu,
bèmbovizáp, ndego.”

⁷ Geté enzol ezoqam-qa yaq-te, Mbumbukiam-qa
Manqat, āv qane-eín nqægo,

“Mbumbukiam ekeza enzol ezoqam,
andé khamøe me me:khofotumatún.
Nakhamas-té.

Ndigu tegi sasae ezoqam,
andé gøina wageap me me:gó.”

⁸ Geté Mbumbukiam ekeza Yo, āv gembøe-eín
nqægo,

“Mbumbúkiam!
Qoqa megeat matev, oskia ndøgoát. Miavmiáv.
Qo ezoqa matev eqeieqeí qozømbe-kawaeqát.”

⁹ Qo poev, matev eqeieqeí-té qaqagó.

Geté manqa-zapa matanam matev, qo
qòsanqawé.

Mbumbúkiam!

Yaq nakémbá, qoge Mbumbukiam, qo oil
qamboqóuz,
iz kandambaqape neka khanakhanakh vøqā-
etoam.

Ndøgo ùnime:-løvú, av qogi qafuap gi:-upøgim.

¹⁰ Mbumbukiam-qa Manqat, Keliso-qa yaq-te,
nøme āv qane-eín nqægo,

“Evézøza!

Ibugukhokhof, manqei-qape-qa zapa, qo qové,

neka yan qakeza zenda voqotē-khakheinam.

¹¹ Yan neka manqei-qape, ndømø-navøém.
Andé ndabua pakha me mé:mbevøém.
Geté qo oskia qógót.

¹² Yan neka manqei-qape,
andé ndabua me qoté-putøgím
neka andé ndabua khavim-us me qoté-enénd.
Geté qo qakezan, qó-enendák,
neka qoqa yage, gemø-navøemák.”

¹³ Neka, gê, Mbumbukiam ekeza enzol ezoqa nøme, møndømbó-ein, av nqægo,
“Noqá nakeamo zenda-té qanøqóm.
Até qóqotát, atema no qogi qaqa ezoqam,
kopømba ande av zenda tokhotapak awam nonqo,
qoqa zenda tokhotapak mokho-te vøtaqambú-áb.”?
Av taoká. Mbumbukiam nqanek manqat, ekeza yo mba mbo-eín.

¹⁴ Yaq gê, enzol ezoqam, ndigu gekhâm? Ndigu nqová. Mbumbukiam-qá sasae ndøgoatún, ndego ezoqa tøkeam-qa vøndō-khofosumatun, ndigu khandi miavmiav tindapem.

2

Ni ndīzi-soqoén, Keliso-qa khandi etoam matev tizi-sanqawem

¹ Unimanqatín. Keliso enzol ezoqam ùnime:løvúb. Yaq nakémbá, ni unimanqatin manqat, føgøføgakh bizigeawát, ni qazi-ewagam. Soqain ndøgo, tizi-køombam.

² Manqat ndøgo, Mbumbukiam enzol ezoqam mokho-te, nigi atanakha-zapazapa-za gezø-ein, ndøgo føgákh. Yaq gekha ezoqām ndigu, gimøkuimam, neka o-mba ndapeav vøgoam, ndigu yaq-fia møndapém, av Mbumbukiam ge:-ein.

³ Ndigu yaq-fia soqaqape gindapem, ndigu nqanek manqat paeveav qagoam, yaq ge zô, ndozo-matavap, ni yaq-fia soqaqape zimø-ndapemāk, ni Keliso-qa matev tizi-sanqawem, ndego ni ge:khandi:n? Av taoká. Yaq-fia nqosøgeap kandambá tizimø-ndapem. Nqanek khandi:nat matev-qa yaq-te, bugukhokhof Evezøza ekeza me:manqatám, yaq ndigu ezoqam, gimbo-ewagam, ni-te vø-unimanqatintam.

⁴ Manqat ndøgo, gimanqatam, Mumbukiam møndø-unimanqatintám. Matev makhamakha neka umingiap matev vinivinimbá gene-unimanqatintám. Neka ndego até Nqova Mbomambaqape-qá matev mokho-té-a, vø-unimanqatintam, ndøgo ezoqa ndezø-etoam, av ekeza poev ndægo.

Yesu ni khandi etoam nonqo ge-ezoqam-ev

⁵ Manqei-qape ndakinak, taqa yaq-te ni nqazi-manqate, ndøgo megemege-te to:fakhan, Mbumbukiam ambá av nqægo, enzol ezoqam-qā zenda-tē genøvē, tiokawaeztat.

⁶ Av taoká. Geté Mbumbukiam-qa Manqat-te, ezoqa nøme āv gene-eín nqægo, “Mbumbukiam! Manqei-qape ezoqam, gigiap-qapé mbá.

Yaq gekha zapâ, qo ndego ndoqombo-matavap?
Neka gekha zapâ, qo ezoqam-ge yo ndoqombo-
keoge?

⁷ Qo ndego ibusa-ibusa nonqo, enzol ezoqam-qá
mokho-té qonøvé.

Geté vaev-te, qo mòqo-eqeiú, iz neka megeat
matev ande kawa ezoqam-qa wawaq me
voqombō-etoam.

⁸ Neka gigiap ate ndægo, te mokho-te voqotūve.”

Mbumbukiam gigiap ate ndægo, te mokho-te
gu:ve, ndego gigiap kopo løvuiáv. Geté uniman-
qatín. Ndakin, ni kopømba mbaín, tiziqeivim av
nqægo, gigiap ate nqægo, te mokho-tē qanuvē.

⁹ Geté ndøgo tiziqeiví. Yesu, ndego ibusa-
ibusa nonqo, enzol ezoqam-qa mokho-te
gu:goam, ndego Mbumbukiam kawa ezoqam-
qa wawaq, iz neka vizap matev mbo-etoám. Zapa
ndøgo, Mbumbukiam ezoqa ewaqape-te, kuku
mbogoám, yaq Yesu ni nonqo vønanim.

¹⁰ Mbumbukiam, te mokho-te neka te zapaya
gigiap ate nqægo nqago, ndego nakhei kopoav
ituza-qa ndøgoám, ndigu te namba yage eqeieqei
bemøndapem. Yaq nakémbá, ndego āv qambøe-
pøovám nqægo: Ekeza Yo, nqosøgeap bendáp, yaq
ta mokho-te ndøgo, ndego bemø-unimanqatin-
khandi-etoam-ezoqam-ev.

¹¹ Ndego ezoqam, ndego ezoqa manqa-zapa-
te ndesungutøzat, neka ndigu ezoqam, ndego
ndesungutøzat, ndigu Eve kopó. Yaq nakémbá,
ndego mivi mbaín. Geté ndigu namba-qaniap zø-
akhayám.

¹² Ndego Mbumbukiam-te, āv gene-eín nqægo,
 “Nogi namba-qaniap, qoqá yaq-té qaté-zømesimát.
 No tiqa wambap-te, qoqa iz nó-eqatát. Ouv
 qaqaqam-ús.”

¹³ Neka manqat nøme ge-ein, nqáneq,
 “No Mbumbukiam-te mbá qatø-vintambát.”
 Neka nøme nqáneq,
 “Nqáe! No nqáneq. Neka nakheis, Mbumbukiam
 genø-etoam ngínik.”

¹⁴ Ni manqei-qape ezoqam, kha-ús neka kouk-
 ús. Yaq nakémbá, até ndegó-a, vømø-kha-us-
 ev neka vømø-kouk-us-ev. Tene-ezoqam-év
 ndøgo, ndego tenanim, yaq teqa løvøte mokho-te,
 ndego nqova soqaqape géngiú, ndego løvøte-qa
 bazaføgakh ndømbogo,

¹⁵ neka gekha ezoqām ndigu, tiqa yage-te
 ate ndægo, løvøte-qa møe mokho-te gu:goam,
 vønqovotāz.

¹⁶ Ndego ambá av nqægo, enzol ezoqam-qa
 ndøgeavūn. Ndøgo bavøkho-qapé. Geté ndego
 niqa ndøgeavún, ni Eibleem-gi zi nqazigu.

¹⁷ Yaq nakémbá, ndego bè-ezoqam-év, matev
 ate ndægo, neka niqa betēqeivi, ni tegi emekheis
 nqazigu. Yaq ndego Mbumbukiam-gé iziz ezoqam
 kandambaqape ndøgoát, tanakh-matev-ús neka
 ndaføyamba-qapé, neka ekeza kha Mbumbukiam-
 te, ande etoam matev me vøe-nqonqotāv, yaq
 Mbumbukiam ezoqam-qa manqa-zapazapa
 vøzømbé-evøzām.

¹⁸ Yaq nakémbá, ndego ekezan gepotonumam, khamasim-te gewanimam, ndego kopømbaqapé, ni giní-tøkeát, ni khamasim-te tizimø-wanimat.

3

Yesu gò:megeát, Mozes gèpáev

¹ Yaq nakémbá, nogi Klisten nøfuap, zo Mbumbukiam-gi ezoqam, ndego gezø-akha, ni namba tegi ezoqam sa tizimu-goat, zo Yesu mba mbomataváp, ndego Mbumbukiam-ge u-anem neka iziz ezoqam kandambaqape, teqa yaq-te ni ezoqa nqazi:-zømesim.

² Ndegø sasae ndaføyamba-qape mbogoám, te-te ndego, geveatav, ate av-té, Mozes Izlael bawan mokho-te, ndigu ande Mbumbukiam-qa khoev me gi:goam, sasae ndaføyamba-qape ge:goam.

³ Gekha ezoqám ndego, khoev tewev, vizap kandambaqape teqa ndégo tøgó, ambá ndøgo, khoev-qa ndøgō. Yaq nakémbá, vizap kandambaqape Yesu-qa ndøgó, ambá av nqægo, Mozes-qa ndøgō. Zapa ndøgo, khoev ndégo tewév.

⁴ Gekha khøev ndøgo, ndøpuate, ezoqa ndøpuán. Geté gigiap ate nqægo, Mbumbukiam ndøkhakheinám.

⁵ Unimanqatín. Mozes Izlael ezoqam mokho-te, ndigu ande Mbumbukiam-qa khoev me gi:goam, sasae ndaføyamba-qape ndøgoám. Teqa sasae andé nqovønqova me me:goám, ta matev-qa yaq-te, vaev-te qafakhan, ndøgo ezoqa ndakin ndi:zømesimit.

⁶ Geté Keliso, ndego viní. Ndego khoev Evegé Yó. Ta khoev ndøgo, ekeza khoév. Yaq ndego egeiegei mbokeogé. Nqanek khoev ní, ni kha føgakh-mba tizi-waniapat neka niqa vintønat matev Keliso-te, taqa yaq-te ni nqazi-khambuvap, bazaføgakh-us vizimbó-geatāt.

Gekha ezoqām ndigu, unimanqatinteav ndigu, ndigu kopømba mbain, pusup manqei-te timø-oz

⁷ Yaq nakémbá, Nqova Mbomambaqape, āv gene-manqaté nqægo,
“Zo nqægo khaiya, Mbumbukiam-qa manqa wag tozo-ewagat,

⁸ zo sa ndøføgàkhæz, av zogi atanakha-zapazapa-za gi:goam,
ndigu Mbumbukiam-qa manqat gisan-qawam
neka ndego khamasim-te vø-aumam,
ta khøuwa-te ndøgo, leg-av manqei-te giyageapam.”

⁹ Taqa yaq-te, Mbumbukiam āv gene-manqaté nqægo,

“Ndigu no khamasim-té ginø-ambumám, oskiá ndøgo, noqa matev giqeivam, no viav foti leg-av manqei-te qazø-kewagam.

¹⁰ Yaq no qaqa nøqavigát ti-te.

Yaq no āv qate-eín nqægo,

“Tiqa matavap-te, oskia ndøyoniáp. Noqa nakhoa ndøgo, no ituza-qa qazøgoam, ndigu qeiviáv.”

¹¹ Yaq noqa qaqa-te, no manqa mbusa āv qatevé nqægo,

‘Ndigu gé-ozák, ta manqei-te ndøgo, ma no amba pusup tæzømbe-etoamin.’ ”

¹² Nøfuap! Yaq nakémbá, zo aiyá qagó. Soqáin ndøgo, zo mokho-te, ezoqa nøme tisapi:z neka unimanqatin matev vø-ivøvēm neka khandi Mbumbukiam, zita vøe-wuowēm.

¹³ Geté zo khøuwa ate tæpavpavemat, ndøgo Mbumbukiam “Nqægo khaiya” ndembo-akhayam, zita ndøtøpøzú, yaqyaq-a. Soqáin ndøgo, manqa-zapazapa zo ezoqa nøme tøtubam, yaq vozó-føgakhæz.

¹⁴ Ni Kelisó namba zi:tøkuaném, ni unimanqatin matev, av bugukhokhof qazi:ndapem, føgøføgakh tizimbo-geageapat, atema vaev-te.

¹⁵ Ni miziqeivím. Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo,
 “Zo nqægo khaiya, Mbumbukiam-qa manqa wag tozo-ewagat,
 zo sa ndøføgàkhæz, av zogi atanakha-zapazapa-za gi:goam, ndigu Mbumbukiam-qa manqat gisanqawam.”

¹⁶ Gé, gekha ezoqâm ndigu, ndigu Mbumbukiam-qa manqa wag giyogem, yaq vøsanqawam? Ezoqa ndígu, Mozes mokho-te, Izip manqei-te gindu-fakhaz.

¹⁷ Neka gé, gekha ezoqâm ndigu, Mbumbukiam viav foti qaqa qambogoam ti-te? Ezoqa ndígu, manqa-zapazapa gigoam, neka leg-av manqei-te, løvøte vøqeivam.

¹⁸ Mbumbukiam manqa mbusa geve, av nqægo, “Ndigu gé-ozāk, ta manqei-te ndøgo, ma no amba

pusup tæzømbe-etoamin,” yaq gê, ndego gekha ezoqâm mé:manqatam? Ndigu tené-manqatam, ndigu teqa manqat gisanqawam.

¹⁹ Nqanek emanqat, ni āv qani-nømendím nqægo: Ndigu ta manqei-te ndøgo, ma Mbumbukiam amba pusup tezø-etaomin, oneav ta zapaya ndøgo tinigøám: Ndigu unimanqatinteáv.

4

Ni Mbumbukiam-gi ezoqam, pusa zimøtá

¹ Manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam geve, ezoqa teqa pusup manqei-te ti-oz, ndøgo zua ndøgó. Yaq nakémbá. Ni aiyáv qabizigú. Soqain ndøgo, zo ezoqa nøme nakhoa tözøte-busøtøvem, neka oneav vozógoāt, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve.

² Até ní-a, ni nqanek manqat mbomambaqape miziyogém, av ndigu gi:yogem. Geté ti-te ndigu, nqanek manqat ambá av nqægo, møndøzø-tøkē. Zapa ndøgo, ndigu unimanqatinteáv.

³ Ni nqazi-unimanqatinat, ni Mbumbukiam-qa pusup manqei-te, ndizimø-ón. Geté tiqa yaq-te, ndigu unimanqatinteav gigoam, Mbumbukiam āv gene-ein nqægo,

“Noqa qaqa-te, no manqa mbusa āv qatevé nqægo,

‘Ndigu gé-ozák, ta manqei-te ndøgo, ma no amba pusup tæzømbe-etoamin.’ ”

Ndego nqanek manqat ge-ein, oskiá ndøgo, teqa sasae qamømbo-navøem, manqei-qape

gekhakheinumat, neka ekezan pusa vōta, ta sasae-te ndøgo.

⁴ Mbumbukiam manqei-qape gekhakheinam, yaq khøuwa seven qandap, ta khøuwa-qa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo, “Khøuwa seven qandap, yaq Mbumbukiam pusa ndøtá, sasae ate ndægo gumukhou.”

⁵ Geté ta manqat-te ndøgo, bugukhokhof qaziqeivim, Mbumbukiam āv gene-eín nqægo, “Ndigu gé-ozák, ta manqei-te ndøgo, ma no amba pusup tæzømbe-etoamin.”

⁶ Nqanek manqa mbusa, Mbumbukiam ezoqam-te geve, pusup manqei-te timø-oz, ndøgo zua ndøgó. Geté ndigu ezoqam, nqanek manqat mbomambaqape bugukhokhof gi-ewagam, ndigu oneáv. Zapa ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qa manqat, o-mba ndapeáv.

⁷ Yaq nakémbá, Mbumbukiam khøuwa nøme ndøzáv, ezoqa timø-oz. Ta khøuwa ndøgo, nqægo khøuwá. Matev ndøgo, leg-av manqei-te qafakhanam, møndømø-navøém. Nupøkhán mbá. Geté vaev-te, até Deivíd-a, av qazi:qeivim, taqa yaq-te, āv gene-eín nqægo,

“Zo nqægo khaiya, Mbumbukiam-qa manqa wag tozo-ewagat,
zo sa ndøføgàkhæz.”

⁸ Zosua ndigu amba pusup tezø-etoamin, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve, yaq Mbumbukiam taqa zita-te, khøuwa nøme ambá gézavák, ezoqa amba pusup tindapemin.

⁹ Yaq nakémbá, pusup khøuwa zua ndøgó, ni Mbumbukiam-gi ezoqam, ande Sabat khøuwa me tizimø-khantøzem.

¹⁰ Yaq gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-qa pusup-te temø-on, ndego pusa ndøtá, sasae-te, ate av-té, Mbumbukiam ekeza sasae-te pusa ge:ta.

¹¹ Yaq nakémbá, ni bazaføgakh bizi-asazét, ndøgo pusup manqei-te bizimø-on. Soqain ndøgo, ni ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa manqat tizi-sanqawem neka nakhoa vizimé-busøtøvēm, av ndigu gi:busøtøvem.

¹² Mbumbukiam-qa Manqat, nqakhandí:át neka bazaføgakh-ús. Gekha nakhag kaiya geøvap yaqyaq-us khobos-qapí ndigu, Mbumbukiam-qa Manqat, tiqa khobos møndømø-løvúb. Mbumbukiam-qa Manqat sa tunúmá ndøgo, yaq kha-qa poev matev-a, yaq Nqova-qa poev matev, vømøqatā. Bazag segé-løwazét, wema ndu:søkhoføpit, vømøkhanāz. Teqa manqat, ezoqam-qa matavap neka poev matev, segé-geveá.

¹³ Unimanqatín. Gigiap ndøgo, Mbumbukiam gekhakheinam, kopo khonøweáv, te-te. Matev ate ndægo, ndego sùgumu-qeiví. Gigiap ate ndægo, bavokhó qanø-fakhaté, teqa bøi-te. Yaq gekha matēv ndøgo, ni nqazi-matanam, ni bizi-omøtém.

Yesu, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape

¹⁴ Ni Mbumbukiam-ge iziz ezoqam uni kandambaqape-in nigú. Yesú. Mbumbukiam-

gé Yó. Ndego yan uni ova-in-té genøqavíg, atema Eve-te vømøfakhan. Yaq nakémbá, ni unimanqatin matev, até bizigeawát, bazaføgakh-ús, ta unimanqatin matev ndøgo, ni ezoqa nqazi-zømesim.

¹⁵ Ngenek Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, ndego tanakh matev ndøgó ni-te. Ndego møndæ-otév, ni manqei-qape ezoqam, ni bazaføgakh khapémbá. Até ndegó-a, khamasim matev ate ndægo, møndømøndæ-okhoám, ate av-té, ni-te nqæfakhanam. Geté, unimanqatín. Ndego ekezan, manqa-zapa-qase goneáv.

¹⁶ Yaq nakémbá, ni møe mbain. Mbumbukiam-te zíkhanøgím, ma ekeza qonam nonqo-te ndo:qomat. Ndego kuku matev-ús. Yaq ni tanakh matev neka kuku matev tizíqeivát ndøgo, neka tøke matev vizí-ndapemāt, gekha khøuwa-tē ndøgo, ni te-te tøke-qa tizi-okhoat.

5

¹ Gekha Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqapē ndego, Mbumbukiam ezoqa ewaqape mokho-te geveatavín, ndego Mbumbukiam-qá sasae ndøgoát, neka ezoqam-qa manqa-zapazapa zapaya, Mbumbukiam-te søvakha gigiap vóløvusumāt neka etoam matev vøgoāt.

² Ndego ezoqa nøme-te, matev aiyaiyav-té genøgoatún, ndigu Mbumbukiam-qa manqat uni zøtezateav ndigu neka nakhoa eqeieqei pøpøvumav ndigu. Zapa ndøgo, até ndegó-a, bazaføgakh mbain ezoqám.

³ Yaq nakémbá, ndego ambá av nqægo, Mbumbukiam-te sɔvakha gigiap ezoqa nɔme-qa manqa-zapazapa zapaya mbā gene-lɔvsumatūn, geté ndego até ekeza manqa-zapazapa zapayā-ya, vøe-lɔvsumatun.

⁴ Ezoqa kopømba mbaín, ekeza kha sa te-eqa, vømø-Mbumbukiam-ge-iziz-ezoqa-kandambaqape-ēv. Geté Mbumbukiam mboakhaín, ndego vømø-Mbumbukiam-ge-iziz-ezoqa-kandambaqape-evin, ate av-té, Elon gembøe-akha.

⁵ Yaq Keliso-qa yaq-te, matev até kopó. Até ndegó-a, ndego ambá av nqægo, ekeza kha ge-eqā, vømø-Mbumbukiam-ge-iziz-ezoqa-kandambaqape-ev. Geté Mbumbukiam mboakhá. Ndegó āv gembøe-eín nqægo,
“Qo nogé yó.

No nqægo khaiya, nøtaqa-qave-én.”

⁶ Neka manqat nɔme-te, Mbumbukiam-qa Manqat mokho-te, ndego āv gene-eín nqægo,

“Qo Mbumbukiam-gé iziz ezoqam qógoát. Mi-avmiáv,

Ate av-té, Melkizedek Mbumbukiam-ge iziz ezoqam ge:goam.”

⁷ Yesu nqanek manqei-qape-te gegoam, ndego Mbumbukiam-te guligulim neka viam ndøgoám. Akhayam-ús neka eiv-ús. Ndegó møndæ-otév, Mbumbukiam kopømbaqapé, lɔvøte-te tekhandi:v. Yaq Mbumbukiam, teqa akhayam møndø-ewág. Zapa ndøgo, ndego ekeza kha, Mbumbukiam-qá mokho-té gunu:vé.

⁸ Ndego Mbumbukiam-ge Yo ambá genegoám. Geté ndego nqosøgeap sègendapát. Yaq ta nqosøgeap mokho-te ndøgo, Mbumbukiam-qa manqa o-mba ndape-qa yaq-te, otevat vøndap.

⁹ Yaq ndego matev ate ndægo gumu-matanam, av Mbumbukiam qambøe-pøovam, ndego gè-mø-ezoqam-qá-khandi-miavmiav-zapa-év, gekha ezoqām ndigu, teqa manqa o-mba ndimbøe-ndape.

¹⁰ Yaq Mbumbukiam ndego ekeza iziz ezoqa kandambaqape vøe-veo, ate av-té, Melkizedek Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape ge:goam.

Ni ande nakhei nqonqon me, sekemba bizigú, niqa Klisten matev-te

¹¹ Yesu gemø-Mbumbukiam-ge-manqa-vevezam-ezoqam-ev, kopømba ande av Melkizedek nde:go, taqa yaq-te, manqat nøme kandambá ndøgo. Geté, khápeme:-føgákh, zo teizø-ovøyam. Zapa ndøgo, zoqa yoge matev møndømø-føgákh.

¹² Zo nupøkhán mbá, qazo-Klisten-ezoqam-ez. Yaq ndakin, zo ambá ezoqa nøme zøte-zømesimín. Geté zo zøkezan, ezoqa nøme nqawa bèzøgó, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat-qa zapa betē-zømesim. Zo ambá lou føgøføgakh zologeín. Geté zo tete zua zologé.

¹³ Gekha ezoqām ndego, tete zua ndeloge, ndego nakhasa nqonqonam zua ndøgó neka ndego matev eqeieqei-qa yaq-te otevatéav.

¹⁴ Geté lou føgøføgakh ti nonqo ndígu tøgó, ndigu gumufisam. Ezoqam av ngi:gu, ekeza matavap, matev eqeieqei-qa yaq-te me:-ometimám. Yaq

ndakin ndigu kopømbá, segé-geveatát, gekha matev ndøgo, eqeieqeĩ-a, gekha matev ndøgo, soqain.

6

Aiyáv qabizigú. Soqain ndøgo, Klisten matev-te tizimø-o:an

¹ Ni bizi-apét, Klisten matev-te bizimø-findam. Kopømba mbaín, Klisten matev-qa zapa-qa yaq-te mba, oskia tizi-manqatat. Neka kopømba mbaín, taqa yaq-te mba, oskia tizi-manqatat, matev soqøsoqa matanam-te āv khoqoté-qambūq, ndøgo løvøte-te tø-ituqobet, neka Mbumbukiam-te āv khoqoté-unimanqatín.

² Neka kopømba mbaín, ibøkha iz upøgim-qa yaq-te neka zenda awam-qa yaq-te neka løvøte-te khandi:nat-qa yaq-te neka Mbumbukiam-qa manqa ovøyam-qa yaq-te mba, oskia tizi-manqatat, ndøgo ni yaq-fia soqaqape miav-akqape tønietoam.

³ Geté ni sà bizi-apét, Mbumbukiam tinitak.

⁴ Ezoqa nøme ndigu, Mbumbukiam-qa waev mokho-te møndøgoám, neka teqa kuku matev vøe-khamasimam, neka Nqova Mbomambaqape vøndafem.

⁵ Ndigu Mbumbukiam-qa Manqat, møndæ-khamasimám, neka møndø-qeivím, ndøgo qanimav-qapé. Neka ndigu teqa bazaføgakh-qape møndæzótéz, ndøgo vaev-te bavokho-qape tøndofakhan.

⁶ Geté ezoqam av ngi:gu, Mbumbukiam zita ti:wuowem, kopømba mbaín, nqawa toqo-itub,

tete nqawa tiqambuz. Ezoqam av ngi:gu, ndigu Mbumbukiam-ge Yo, tae mutui-te, andé nqawá ginø-tøkewém neka ezoqa ewaqape-qa bugug-te, mivi-te vøveēm.

⁷ Ezoqa nøme, andé manqei eqeieqei. Qæ ndøgo, qalanqavøemin, manqei av nqægo, gèsogín neka avøe gigiap vø-eqain, ti-te ndigu, khæe gikhayam. Ezoqam av ngi:gu, Mbumbukiam matev mbomømboma zømatanamín.

⁸ Geté gekha ezoqām ndigu, ande khæe soqøsoqa me, avøeavøe neka khouwe-khouwe qa-eqain, ndøgo mokho mbain ndøgo, ezoqam av ngi:gu, aiyáv giabigú. Mbumbukiam-qa qaqa, avønín gezøfakhán. Yaq vaev khøuwa-te, khæe av nqægo, gésongotøvéem.

⁹ Nøfuap mbomømboma! Ni manqat av nqægo, ambá qeizømbe-manqaté. Geté ni møtinøtén, zo āv taoká, av nqanek khæe soqaqape nqægo. Geté zo zomø-khandí:z.

¹⁰ Mbumbukiam ambá av nqægo, ezoqa soqaqapē. Ndego manqa matev, gembøé-navøemák, sasae ndøgo qazogoat neka kuku ndøgo, te-te vøzøgoam, zo tegi ezoqam qazozø-tøkeam neka sekemba ndozozø-tøkeet.

¹¹ Niqa poev kandambaqape nqáneek: Zo ezoqa ewaqape, bazaføgakh até vø-asøzú, atema vaev-te. Yaq matev ndøgo, zo ndozoto-taza, tøfakhan, tàbezømbe-unimanqatín.

¹² Soqain ndøgo, zo baza tøzøpos. Geté tiqá matev zombópavát, ndigu tiqa unimanqatin matev neka bazaføgakh-us waniap mokho-

te, matev mbomømboma timøndapem, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve.

Mbumbukiam matev segégó, av manqa mbusa ge:ve

¹³ Mbumbukiam Eibleem-te manqa mbusa geve, ndego ekeza iz-té genøvé. Zapa ndógo, ezoqa kandambaqape nøme mbaín, teqa iz-te manqa mbusa teve.

¹⁴ Ndego Eibleem, āv gembøe-eín nqægo, “No unimanqatín nqataqa-manqate. No matev egeiegei nøtaqá-matanám neka qazi kopoav-qape nøtaqá-etoám.”

¹⁵ Yaq Eibleem sògo-kewagám. Sège-qaqavám, yaq matev ndøgo, av Mbumbukiam manqa mbusa gembøeve, vømbō-fakhan.

¹⁶ Ezoqa manqa mbusa gi-aumatun, ndigu ezoqa kandambaqape-qá iz-té ginø-aumatún. Yaq ta matev-te ndøgo, ndigu ekeza manqat gè-unimanqatinimín. Soqáin ndøgo, ezoqa tiqa manqat tiqavotømem.

¹⁷ Até Mbumbukiám-a, manqa mbusa geve, ndego ezoqa zømesim-qa ndøgoám, av nqægo, ndego gembøépayák. Geté ndigu matev unimé:ndapém, av manqa mbusa gezømbeve. Yaq nakémbá, ndego manqa mbusa, ekeza iz-té genøvé.

¹⁸ Mbumbukiam matev menás gego. Manqat vømanqatam-a, manqa mbusa vøve. Yaq nqanek matev menas, gé-enendák. Zapa ndógo, Mbumbukiam kopømba mbaín, meakha manqat temanqatat. Ni av qazi:nøten nqægo, ndøgo ni ezo-

qam, te-te khandi-qa qazibøin, zita nitøpøzú. Yaq ni kopømbaqapé, niqa vintønát Mbumbukiam-te, føgøføgakh zígeatát. Zapa ndógo, ni mizi:nøtén, ni matev ndízimø-ndapém, niqa megemege-te ndo:go.

¹⁹ Nqanek nøtenat, andé angølap me me:gó, niqa yage-te. Yaq ni zíkøombamák. Geté ni føgøføgakh nigeawát. Ta angølap ndigu, Mbumbukiam-qá khoev mokho-té ginø-ozán, ta kouwat-te ndøgo, ndabua nqo:føleap, ma Mbumbukiam nde:mia.

²⁰ Yesu ni zapaya, ta kouwat-te ndøgo, é-møndo:-ón, vømø-Mbumbukiam-ge-iziz-ezoqa-kandambaqape-ev. Yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape oskia ndøgoát, miavmiáv, av Melkizedek ge:goam.

7

Melkizedek-qa yaq-te

¹ Ngenek Melkizedek, Salem* taon-ak-gé kawa ezoqam ndøgoám, neka ndego Mbumbukiam Eqeíwat-Qape-ge iziz ezoqam kandambaqape vøgoam. Eibleem nakhag-te gendoqavan, ndøgo kawa ezoqa foa gezøkhana, Melkizedek gëmøqát, zenda vømbøeve, vømbø-guligulim.

² Yaq Eibleem gigiap ate ndægo, nakhag-te gendo-upøgim, gèqaqá, qaqageap vømø-ten, yaq qatoat kopo, Melkizedek vømbø-etoam. (Melkizedek-qa iz, manqa mokho menás: Nøme, kawa ezoqam ndaføyamba-qapé. Neka nøme,

---

6:19 6:19-20 Lev 16:2-3   **7:1 7:1** Gen 14:17-20   * **7:1 7:1** Salem, ndøgo Zelusalem taon-qá iz nømé.

Salem taon-ak-gé kawa ezoqám. Nqanek manqat, mokho nøme nqambógo: Sambí kawa ezoqám.)

³ Melkizedek-ge eve neka evo neka tegi zøzøkha-za-qa yaq-te o teqa qane neka løvøte-qa yaq-te, manqat mbaín. Taqa yaq-te, ndego andé Mbumbukiam-gé Yó. Ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam oskia ndøgót.

⁴ Ngenek Melkizedek, ezoqa uni kandambaqape-in ndøgoám. Ni āv qazi:qeivím nqægo: Eibleem nigí atanakha-zapa kandambaqape ambá genegoám, niqa bawan gendongaz, geté ndego gigiap ate ndægo, nakhag-te gendo-upøgim, gèqaqá, neka ta qaqageap ten-te ndøgo, qatoat kopo, Melkizedek vømbø-etoam.

⁵ Unimanqatín. Mozes-qa guguna manqat, āv qane-eín nqægo: Gigiap ndøgo, ezoqa gi-upøgimin, bèqqaemát, qaqageap bemø-ten-at. Yaq qatoat kopo, Livai-gí zi bendapemát, ndigu Mbumbukiam tegi iziz ezoqam gi-ab. Ndigu nqanek qatoat, ekeza ezoqam-té gindu-upøgimatún, oskiá ndøgo, atē nginík-a, Eibleem-gi zi ndigu.

⁶ Geté ngenek Melkizedek, Livai-gé zeó mbá. Av taoká. Ndego é-møndo:qán. Geté oskiá ndøgo, ndego Livai-ge zeo goneav qagoam, ndego ta qatoat ndøgo, Eibleem gembo-etoam, sège-khatiú. Yaq ndego Eibleem-te, zenda mo:vé, vømbø-guligulim, te-te ndego, Mbumbukiam manqa mbusa gembøeve.

⁷ Ndøgo nake mbaín, av nqægo: Gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme zenda tembøeve, ndego ezoqa kandambaqapé. Teoká ndego, ezoqa nøme, ndego zenda awam matev tendap.

⁸ Livai-gi zi, ndigu ezoqam-qa qatoat kopo gindapem̄in, ndigu m̄ond̄o-pakhaez̄in. Geté Melkizedek-qa yaq-te, ndego Eibleem-qa qatoat kopo gendap, Mbumbukiam-qa Manqat einiáv, av nqægo, ndego m̄ond̄o_nanim.

⁹ Yaq nakémbá, Eibleem Melkizedek qatoat kopo gembo-etoam, yaq até Livaí-a, andé matev kopo me me:gó, oskia ndøgo, ndego ekezan, ezoqam-qa qatoat kopo gendap̄in.

¹⁰ Ta khøuwa-te ndøgo, Eibleem Melkizedek geqat, Livai qaneav ndøgoám. Geté Livai, Eibleem ndømanazám. Yaq nakémbá, ndego Livai, ta khøuwa-te ndøgo, andé Eibleem-qá kha mokho-té gunu:goám, neka Melkizedek-te, etoam matev vøgo, Eibleem namba.

Yesu, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqa ndakinak, ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa nøme, bugukhokhof gigoam, unime:-løvúb

¹¹ Mozes-qa guguna manqat, Izlael ezoqam gindapem, ndøgo āv qane-manqaté nqægo: Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa sasae, Livai-gi zi begeawát. Geté ni amba tiqa sasae mokho-te, Mbumbukiam-qa bøi-te tizi-ndaføyamba-enin, yaq Mbumbukiam-ge iziz ezoqa nøme, ambá géfakhanák. Geté ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, ndigu kopømba mbaín tinitøke, tizi-ndaføyamba-en. Yaq nakémbá, Mbumbukiam-ge iziz ezoqa nøme bēfakhán. Teqa iziz matev, andé Melkizedek-qá matev me me:gó, ambá ndøgo, ande Elon-qā matēv.

¹² Matev tø-enend, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa yaq-te, yaq até guguna manqát-a, bè-enénd, taqa yaq-te.

¹³ Nigi Evezøza, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqa nøme, ni nqazi:-manqate, ndego Livai khagua bawan-ák mbá. Teqa bawan-te, ezoqa kopo mbaín, ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa sasae gigoam.

¹⁴ Ni mizi:nøtén, av nqægo, nigi Evezøza, Zuda khagua bawan mokho-té gunu:qán, ndigu Zuda-gi zi. Mozes Mbumbukiam-gi iziz ezoqam ge:manqatam, ndego nqanek bawan-qa yaq-te manqateáv. Livai-gí zi mba me:manqatám.

Yesu, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam oskia ndøgót

¹⁵ Mbumbukiam-ge iziz ezoqam vini gefakhan, kopømba ande av Melkizedek nde:go, yaq ndøgo ni āv qani-nømendím nqægo: Matev taqa yaq-te ndøgo, møndø-enénd. Ndøgo bavokho-qapé.

¹⁶ Ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam-qa iz gendap, ndego ambá av nqægo, iz āv genendāp, av ezoqam-qa khafeap matev o guguna manqat ndæmanqate. Geté, ndego nqanek iz, khandi miavmiav-qa bazaføgákh genendáp.

¹⁷ Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa manqat, Keliso-qa yaq-te, āv qane-eín nqægo,
 “Qo Mbumbukiam-gé iziz ezoqam qógót, miavmiáv,
 ate av-té, Melkizedek Mbumbukiam-ge iziz ezoqam ge:goam.”

¹⁸ Nqanek matev, ni āv qani-nømendím nqægo: Guguna manqat ndøgo, bugukhokhof qagoam, Mbumbukiam gènqagím. Zapa ndøgo, ndøgo bazaføgakh mbaín. Kopømba mbaín, tønítøke.

¹⁹ Mozes-qa guguna manqat mokho-te, ezoqa kopømba mbaín, ti-ndaføyamba-ez. Geté ndakin, Mbumbukiam nakhoa ndakinak ndømboqoá, ni tizio-tambat. Ta nakhoa ndøgo, ùnime:-løvú, Mozes-qa guguna manqat. Yaq ta nakhoa-te ndøgo, ni kopømbaqapé, Mbumbukiam-qa avønin-té qazinó-niáv.

²⁰ Mbumbukiam Yesu tege iziz ezoqam geve, yaq ndego manqa mbusa ndøvé, taqa yaq-te. Geté Livai-ak Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa iz gi-upøgim, Mbumbukiam manqa mbusa veeáv.

²¹ Geté Yesu tege iziz ezoqam geve, ndego manqa mbusa ndøvé. Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-manqaté nqægo,

“Evezøza manqa mbusa, āv genevé nqægo:

Qo Mbumbukiam-gé iziz ezoqam qógót. Mi-avmiáv.”

Yaq ndego matavap gé-enendák.

²² Mbumbukiam manqa mbusa geve, Yesu tege iziz ezoqam geve, ndøgo ni āv qani-nømendím nqægo: Poev ndakinak, Yesu ezoqa namba ge-unimanqatin, ndøgo ùnime:-løvú, av bugukhokhof qægoam. Zapa ndøgo, ndego ekezan mbokeogé.

²³ Neka matev vini nøme nqáneq: Ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqam nøme, kopoáv gigoam. Zapa ndøgo, ndigu møndø-pakhaezín, sasae vømø-ivøvemin.

24 Geté, ndego Yesu, oskia ndóyagét, yaq ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam-qa sasae, ezoqa nõme-te, sa gékawawaták.

25 Yaq nakémbá, ndego kopømbaqapé, gekha ezoqām ndigu, te mokho-te Mbumbukiam-te tinduzav, ndego unimé:khandí:z. Zapa ndógo, ndego miavmiav ndóyagét, neka ndego Mbumbukiam-te oskia ndóvi:mát, ti zapaya.

Yesu, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kanda-baqape, kopømbaqapé tinitøke

26 Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kanda-baqape av ngé:go geabinimbigú. Zapa ndógo, ngenek ezoqam ndaføyamba-qapé. Ndego manqa-zapazapa mbaín neka soqa matev-qase goneáv. Ndego ùnime:-vini-év. Ndego āv tiuká, av ni manqa-zapa-us ezoqam nqazi:gu. Ndego møndø-eqanát. Qámbá. Yan møndømø-løvú.

27 Ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa nõme, khøuwa kopoav Mbumbukiam-te søvakha gigiap giløvusumatun, bugukhokhof ekeza manqa-zapazapa zapayá gini-løvusumatún, yaq váev, ezoqa nõme-qa manqa-zapazapa zapaya vøløvusumatun. Geté ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam ndakinak, viní. Ndego ekezan zapaya, søvakha gigiap løvusumav tegoat, kopømbá. Zapa ndógo, ndego manqa-zapazapa mbaín. Neka ndego ambá av nqægo, søvakha gigiap oskia ndøløvusumatún. Geté ndego kopo me:gó. Ate nonqó ge:gó, ndego ekeza kha, ande søvakha gigiap løvusam matev me, sa genqonqotav.

²⁸ Ndigu ezoqam, Mozes-qa guguna manqat mokho-te, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda-qa iz gindapem, ndigu manqazapazapa-ús. Geté vaev-te, Mbumbukiam ekeza Yo, iziz ezoqa kandambaqape me:veó. Ndego ezoqam, Mbumbukiam-qa manqa mbusa mokho-te, nqanek iz gendap, ndego ndaføyamba-qapé. Neka ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape, oskia ndøgót. Miavmiáv.

8

Yesu, ndego Mbumbukiam-ge iziz ezoqa ndakinák, yan-te ngo:go

¹ Ni manqat qati-manqatavun, gigiap-qape nqáneq: Ni Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape av nqægo, nginígú. Yan-té gono:gó. Kawa ezoqam kandambaqape-qá nakeamo zenda-té gemøqóm, ndego Mbumbukiam.

² Ndego teqa iziz matev, uni Mbumbukiam-qa khoev-in-té gegó, yan-te nqo:go. Ta palai khoev ndøgo, ambá av nqægo, ezoqa ndøwevēm, geté Evezøza ndøwév.

³ Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda ate ndi:gu, tiqa iz ndøgo tinindapém: Mbumbukiam-te etoam matev ndøgoát neka søvakha gigiap vømbó-løvusumāt. Yaq nakémbá, até ndegó-a, nigi Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape, yan-te ngo:go, ndego gigiap etoam matev begó, Mbumbukiam-te. Yaq ndego ekeza kha mbo-etoám.

⁴ Ndego nqanek manqei-qape-te tegonin, yaq ndego ambá kopømba mbaín, Mbumbukiam-ge

iziz ezoqam tegonin. Zapa ndógo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa ngígú, ndigu Mbumbukiam-te etoam matev gigoatun, av Mozes-qa guguna manqat ndæmanqate.

⁵ Ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqam-qa sasae gigoatun, ndigu yan-qa matev me:khamasimatún. Tiqa matev andé yan matev-qa nqovønqová. Até Mbumbukiam-qa khoév-a, manqei-qape-te nqawev, ndógo andé Mbumbukiam-qa khoev-qa nqovønqová, ndógo yan-te nqo:wev. Ta khøuwa-te ndógo, Mozes Mbumbukiam-qa palai khoev weve-qa gembogoam, Mbumbukiam ndego āv gembøe-eín nqægo, “Palai khoev toqowev, qo gigiap ate ndægo ùni mbøepáev, av no olol-te ndo:go, qateqamakh.”

⁶ Geté Mbumbukiam-ge iziz ezoqam-qa sasae, Yesu gendap, ndógo ùnime:-løvú, ndigu Mbumbukiam-gi iziz ezoqa nøme-qa iziz matev. Até ta poev ndakinák-a, Mbumbukiam ezoqa namba ge:-unimanqatin, Yesu ni-te gendapavun, ndógo ùnime:-løvú, ta poev ndógo, ibugukhokhof ge-unimanqatin. Zapa ndógo, manqa mbusa ndógo, Mbumbukiam ndakin geve, ndógo ùnime:-løvú, av bugukhokhof ge:ve.

⁷ Poev ndógo, Mbumbukiam ibugukhokhof ezoqa namba ge:-unimanqatin, eqeieqei tøgønin, yaq ambá kopømbá, poev nøme unimanqatintev tegønin.

⁸ Geté Mbumbukiam āv geneqeív nqægo: Ta poev ndógo, ibugukhokhof ezoqa namba ge:-unimanqatin, kopømba mbain tøzøtøke. Zapa

ndógo, ndigu manqa-zapa-ús. Yaq ndego Evezøza, tegi ezoqam, āv gezømbe-eín nqægo,

“Nqáe! Khøuwa nqágeav.

Yaq no Izlael ezoqam neka Zuda ezoqam namba, poev ndakinak nó-unimanqatin.

⁹ Ta poev ndógo, tæ-unimanqatin, ambá av nqægo, av tigi atanakha-zapazapa-za namba qate-unimanqatin,

ta khøuwa-te ndógo,

no ndigu pingi qazøndo-geagim neka Izip manqei-te vøtøndō-itub, vøndō-fakhaz.

Ta poev ndógo, qei-unimanqatinim, ndigu sekemba paeveáv.

Yaq no gènømbo-qasí, ndigu.

¹⁰ Geté poev ndakinak, no Izlael ezoqam namba tøte-unimanqatin, av nqægo:

Ta khøuwa-te ndógo, no Evezøza, ndigu noqa gunguna manqat,

wema-té qanøzø-nqeitám neka mbøni-te vøzømbó-peawām.

Yaq no tigi Mbumbukiam nógoát

neka ndigu nogi ezoqam vøgoāt.

¹¹ Ndigu ekeza ezoqam neka zifuap, sekemba gé:zømesimák neka gezø-manqateák, av nqægo,

‘Zo Evezøza vøezøtēz.’

Zapa ndógo, ndigu ate ti:goat, no é-ndæzøtéz,

ezoqa khasøkhasis nekā ezoqa kandakanda.

¹² No tiqa manqa-zapazapa, ndønømbo-navøém neka gekha matev soqøsoqā gigoam, nombó-matavapák.”

13 Mbumbukiam poev ndakinak-qa yaq-te nde:manqate, ndego te-unimanqatin, yaq ndego ta poev ndøgo, bugukhokhof ge-unimanqatin, awenege me:vewé. Neka ni mizi:nøtén, gekha gigiap o matēv ndøgo, qa-nqawønege neka sa ndømbevøemet, ndøgo avønín segé-navøém.

9

Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, søvakha gigiap-qa kouk namba, khafeap kouwat-te gi-onin

¹ Mbumbukiam bugukhokhof khøuwa, Izlael ezoqam namba poev ge-unimanqatin, yaq ndego møndæzømás, ande āv kimbøé-vizupāt. Ndigu Mbumbukiam-qá khoev zøgoám, ma gimbøe-vizupam. Palai khoév. Manqei-qape-té qawevám. Ezoqa ndøwewém.

² Bugukhokhof kouwat-te, ta palai khoev mokho-te ndøgu, lampa asøzam nonqo mu:goám neka lou-qase vøu-wuøyam. Ta lou-qase-te ndøgo, flawa mo:-abám. Mbumbukiam nonqó. Nqanek kouwat, khafeap kouwat mbo-akhaemám.

³ Ta kouwat-te ndøgo, ndabua sekeqape nøme ndøfaleám, neka taqa zita-te, kouwat nøme vøugoam. Nqanek kouwat, uni khafeap-qape kouwat mbo-akhaemám.

⁴ Ta kouwat nøme mokho-te, Mbumbukiam-te etoam matev gone nonqo lou-qase mu:wuøyám. Gol khakheitáp. Gigiap sisip mbomømboma mbo-qotam nonqó. Neka mboges ndøgo, Mbumbukiam

Izrael ezoqam namba, poev ge-unimanqatin, vøu-nqeitavam. Mboges ndøgo, gól gini-gutøvém, neka gigiap vøu-nqeitavam. Gigiap misiká: Nøme káp. Ta kap ndøgo, gol khakheitáp. Neka kap-te ndøgo, mana mu:nqeitavám. Neka gigiap nøme, Elon-qá tatuág, mbusa ekezan mba qambo-fakhan. Neka nandi vøndøgeap menas, Mbumbukiam-qa guguna manqat qo:peaupam, ta mokho-te Mbumbukiam Izrael ezoqam namba poev ge-unimanqatin, vøugoam.

⁵ Mboges mumat ndo:go, enzol ezoqam taf-us-qá nqovønqova mo:goám. Ndigu andé khakhatáp, av nqægo, Mbumbukiam møndøgoám ndøgo. Enzol ezoqam-qa taf, mboges mumat-té qano-vøndatám. Ta mboges mumat-te ndøgo, Mbumbukiam ezoqam-qa manqa-zapazapa ndøsunguzumám. Geté, ndakin khøuwa eqeieqéí mbá, nqanek gigiap ate ndægo ovøyam nonqo.

⁶ Matev äv tønegoám.

Bugukhokhof kouwat-te, ta palai khøev mokho-te ndøugu, khøuwa ate ndæpavpaveam, Mbumbukiam-gí iziz ezoqam ndø-ozín, teqa sasae vøgonemín.

⁷ Geté ta kouwat uni mokho-te-in ndøugu, Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape mba ndø-onín. Viav kopo-te, ndego khøuwa kopo mba me:-onín. Ndego søvakha gigiap-qá kouk ndøndapín, Mbumbukiam-te etoam matev vømøgonín. Bugukhokhof, ekeza manqa-zapazapa zapaya møgonín neka yaq ezoqa nøme-qa manqa-zapazapa zapaya vømøgonín, ndøgo

zøtezateav gigoam, av nqægo, manqa-zapazapã.

⁸ Nqanek matev mokho-te, Nqova Mbomambaqape, ni ãv gini-nømendím nqægo: Nqanek palai khoev oskia qawevam neka matev taqa yaq-te oskia vøgoam, yaq nakhoa mboqoeveáý, zuá, ezoqam Mbumbukiam-te timøfakhaz, ande kouwat uni khafeap-qape-te me vømé-õz.

⁹ Ndøgo ni ãv qaninømánd nqægo: Etoam matev Mbumbukiam-te, neka søvakha gigiap løvusam matev, kopømba mbain, tiqa mbøni tøsunguz, neka vøe-ndaføyamba-ēz, ndigu nqanek matev gigoatun.

¹⁰ Nqanek søvakha gigiap løvusam matev neka gekha matev nøme ndøgot, kopømba ande av gekha lou toqolog o gekha ibøkha toqo-iz o ãv khoqoté-khakuãm, ndøgo mumat matev mbá. Matev av nqægo, sa ndøgo tønegoám, atema ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam nakhoa ndakinak vø-mboqoa.

Keliso ekeza kouk namba, Mbumbukiam-qa megemege-te gemøfakhan

¹¹ Geté ndakin Keliso ndøfakhán. Ndego Mbumbukiam-gé iziz ezoqa kandambaqape ndøfakhán. Matev mbomømboma ndø-ndapavún. Ta palai khoev ndøgo, ma ge:-on, ndaføyamba-qapé. Ndøgo ùnime:-løvú, ta palai khoev ndøgo, manqei-qape-te nqago. Ndøgo ambá av nqægo, manqei-qape ezoqa ndøwevēm. Av taoká. Ndøgo manqei-qape gigiáp mbá.

¹² Ta kouwat uni khafeap-qape mokho-te, Keliso khøuwa kopo mba me:-ón. Geté ndego ambá av

nqāēgo, naningus o kao-qā kōuk namba me:-ōn, Mbumbukiam-te etoam matev nonqo. Av taoká. Ndego ekeza kóuk namba me:-ón, Mbumbukiam-te etoam matev vømøgo, ni sasa ndønqovotan neka khandi miavmiav vønī-etoam.

¹³ Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, ezoqam-te, kao neka naningus angana-qá kouk ndøpomoyamín, neka kao-yu gumu-longqotøvemín, tuqa pakhakh vøzømbō-pomoyamín. Yaq gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-qa bøi-te, ande khavim-us me gi:goam, nqawa vø-eqeieqei-ezin. Geté nqanek matev, ndigu mumat-te mbá qanø-sungutazín.

¹⁴ Geté Keliso-qa kouk viní. Ndøgo ùnime:løvú, nqanek matev. Nqova miav-ak ge-itu, yaq ndego ekeza kha ande etoam matev eqeieqei-qape me ndægo, Mbumbukiam-te genqonqotav, ta kouk ndøgo, ni uni niqa mokho-té qanø-sungutønát. Yaq ni mivi nøme mbaín, niqa manqa-zapazapa-qa yaq-te, ndøgo ni løvøte-te qa-itumbat. Yaq ni kopømbaqapé, Mbumbukiam-qa sasae sizígút, ndego khandi miav-ak Mbumbukiam.

¹⁵ Poev ndakinak, Mbumbukiam ezoqa namba ge:-unimanqatin, Keliso mokho-té qanøni-fakhán. Tae mutui-te genanim, ndego ezoqam-qa manqa-zapazapa-qa yaq-te, yaq-fia ndøgó, ndigu ta awenege poev matev mokho-te gu:goam, ndøgo Mbumbukiam ibugukhokhof ezoqam namba ge:-unimanqatin, neka vønqovotaz. Ndego tenegó ndøgo: Gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam gezø-akha, khandi miavmiav bendapém, ate av-té, bugukhokhof manqa mbusa ge:ve.

16 Ezoqa tenanim, ndego bugukhokhof pepa gepeawam av nqægo, gekha ezoqam teqa gigiap tindapem, yaq vøkhæqatêq, av nqægo: Ndego unimé:nanim? Yaq váev, ndigu teqa gigiap tindapem.

17 Zapa ndøgo, ndego ezoqam oskia teyagat, ta pepa ndøgo gepeawam, mokho mbaín. Matev sa ndøgo, tønéfakhán, ndego tenanim.

18 Yaq nakémbá, até ta bugukhokhof poév-a, Mbumbukiam ezoqa namba ge:-unimanqatin, kouk mokho-té qanøfakhán. Søvakha gigiap amba pakhaezateav tøgonin, yaq ndøgo ambá kopømba mbaín, tøfakhanin.

19 Ta khøuwa-te ndøgo, Mozes ezoqa Mbumbukiam-qa guguna manqat ate ndægo ge:zømesim, ndego kao nakhasam neka naningus angana-qa kouk ndøndáp, ibøkha namba vøe-tøkua, Mbumbukiam-qa guguna manqat mbuk-te neka ezoqam-te sasa mo:pomoyam. Isop tae esokhó neka sip su køkóuk genepomoyám.

20 Yaq ndego ezoqa gezø-ein, “Nqanek kouk, āv qane-unimanqatintét nqægo: Poev ndøgo, Mbumbukiam zo namba ge:-unimanqatin, zo ùni mbøepáev.”

21 Mozes até palai khoev-té-a neka gigiap-te ate ndægo, guligulim nonqo qagoat, kouk āv tene-pomoemám.

22 Mozes-qa guguna manqat, āv qane-eín nqægo: Avønín, gigiap ate ndægo, kóuk qabete-sunguzú, bemø-eqeieqei. Zapa ndøgo, kouk waeveav tøgoat, yaq Mbumbukiam manqa-zapazapa sa gembøé-navøemák.

²³ Ta gigiap ndøgo, palai khoev-te qagoam, āv tini-sunguzumám. Geté nqanek gigiap ate nqægo, nqovønqova mbá. Gigiap eqeieqei, yan-té qano:gó. Yaq ta gigiap ova nqo:go, kopømba mbaín, sòvakha gigiap-qa kòuk toqote-sunguz. Geté matev vini begó. Matev kandambaqapé.

²⁴ Keliso ambá av nqægo, ta khafeap kouwat-te ndøgo tenø-òn, ezoqa zenda gi:wevem. Zapa ndøgo, ta khafeap kouwat ndøgo, nqovønqova mbá. Geté ndego yan-té genø-ón. Yaq ndego Mbumbukiam-qá megemege-té geyá, neka ni zapaya, manqat ndømanqaté.

²⁵ Neka ndego ambá av nqægo, ekeza kha khøuwa kopoav nqonqotøve nonqo ndø-ón, kopømba ande av manqei-qape Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kandambaqape nde:go, ndego viav-viav khafeap kouwat-te ge-onin, gigiap vini-qa kòuk vøndapin.

²⁶ Matev av tægonin ndægo, yaq Keliso nqosøgeap ambá khøuwa kopoav mboyogeín, neka løvøte khøuwa kopoav vøqeiviin, manqei-qape ande qæfakhan, atema ndakin. Geté Keliso ndakin khøuwa-te, manqei-qape nqanavøemtet, kopo mba me:geavún, ate nonqó, neka ezoqam-qa manqa-zapazapa evøzam nonqo, ekeza kha vønqonqotav.

²⁷ Ezoqa ewaqape, bèpakhaezát. Kopo mé:nanimát, yaq Mbumbukiam-qa manqa ovøyam-te bemø-itanat.

²⁸ Keliso-qa yaq-te, até kopó: Ndego ekeza kha, kopo me:nqonqotáv, neka ezoqa kopoav-qa

manqa-zapazapa v̄e-eqa. Yaq nqawa tendoqavan, ndego ambá av nqǣgo, ezoqam-qa manqa-zapazapa zapayā genēgeāv. Geté ndego khandi zōndapáv, gekha ezoqām ndigu, teqa ndo:keoge.

10

Keliso niqa manqa-zapazapa zapaya, ekeza kha genqonqotav, yaq Mbumbukiam-te s̄ovakha gigiap zitøge matev nøme bègō

¹ Matev ndøgo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda gimatønumatun, av Mozes-qa guguna manqat ndæmanqate, ndøgo nqovønqova mbá. Uni matev-ín mbá. Ndøgo ni matev mbomømboma mba me:nømendím, vaev-te tøfakhanam. Geté, uni-manqatín, ndøgo kopømba mbaín, ni taqa yaq-te uni tænømand. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-gi iziz ezoqa kandakanda, viav-viav ate ndægo, etoam matev kopo gigoatun, ta matev ndøgo, ezoqa kopømba mbaín, ti-ndaføyamba-ez, ndigu Mbumbukiam-qa avønin-te gizavín.

² Ezoqa amba Mbumbukiam-te s̄ovakha gigiap zitøge matev mokho-te ti-ndaføyamba-ezin, yaq gê, ndigu nqanek matev amba zua ndøgonín? Mbaín! Ndigu zua amba gégoák. Zapa ndøgo, ndigu ezoqam, Mbumbukiam ndimbovizap, ndigu ta matev mokho-te, é-møndø-sunguzín, yaq ndigu manqa-zapazapa-qa yaq-te, mivi sekemba ambá gégoák.

³ Geté ndigu Mbumbukiam-te viav-viav s̄ovakha gigiap gizitagatun, ndøgo ekeza manqa-zapazapa-qa yaq-te, manqa matev mba zø-eimín.

⁴ Zapa ndøgo, kao neka naningus, tiqa kouk kopømba mbain, ezoqam-qa manqa-zapazapa tø-evøzam.

⁵ Yaq nakémbá, Keliso manqei-qape-te gegeavun, ndego Mbumbukiam āv gembøe-eín nqægo,

“Ezoqa qo søvakha gigiap giqando-zitagatun neka etoam matev vøqandō-goatun, ndøgo qo poeveáv.

Geté qo kha qonø-khakheinám, voqonø-etoam.

⁶ Søvakha gigiap giqando-løvusumatun neka gekha etoam matev nøme vøqandō-goatun, tiqa manqa-zapazapa evøzam nonqo, ndøgo qo khaneateáv.

⁷ Yaq no āv qate-eín nqægo:

Nqáe! No møgeavún.

Mbumbukiam-qa Mbuk-te,

manqat ndøpeáwáp, noqa yaq-te.

Mbumbúkiam! No qoqá poev matev gone-qa nøgeavún.”

⁸ Keliso bugukhokhof, āv gene-eín nqægo, “Ezoqa qo søvakha gigiap giqando-zitagatun neka etoam matev vøqandō-goatun neka manqa-zapazapa evøzam nonqo søvakha gigiap vøqandō-løvusumatun, ndøgo qo poeveáv neka khaneateáv.” Ndego nqanek manqat ge-ein, oskiá ndøgo, Mozes-qa guguna manqat qa-ein, av nqægo, matev yá begó.

⁹ Yaq taqa zita-te, ndego manqat nøme vø-ein, “Nqáe! No qoqá poev matev gone-qa nøgeavún.”

Nqanek manqat, ni āv qani-nømendím nqægo: Keliso awenege matev, gènøzá. Yaq taqa iziz, matev ndakinak ndømatanám.

¹⁰ Yesu Keliso Mbumbukiam-qa poev gembopaev, neka ekeza kha sa vønqonqotav, ta mokho-te ndøgo, ndego ni møndø-Mbumbukiam-gí-ezoqam-én. Ate nonqó.

¹¹ Até Mbumbukiam-gí iziz ezoqam-qa matév-a, khøuwa kopoav matev kopo gigoatun, Mbumbukiam-te søvakha gigiap gimbo-løvusumatun, ta matev ndøgo, kopømba mbain, ezoqam-qa manqa-zapazapa tø-evøzam.

¹² Geté Keliso ezoqam-qa manqa-zapazapa zapaya, ekeza kha genqonqotav, ndego etoam matev kopo mba me:matanám, ate nonqó, yaq Mbumbukiam-qa nakeamo zenda-te, vømøqom.

¹³ Yaq ndøgo Mbumbukiam-qa mo:keogé, atema ndego tegi qaqa ezoqam, ande zenda tokhotapak awam nonqo me, te mokho-te vømbøí-āb.

¹⁴ Ndego ekeza kha genqonqotav, ta matev kopo mokho-te, ndego ndigu ezoqam até gendaføyamba-éz, ndigu ekezan nonqo genøzøzo.

¹⁵ Até Nqova Mbomambaqapé-a, ni-te gè-unimanqatintét, taqa yaq-te. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat taqa yaq-te, bugukhokhof āv qane-eín nqægo,

¹⁶ “Evezøza ge-ein: Megemege-te ndo:go, no ezoqa namba, poev āv qaté-unimanqatín nqægo: No ndigu noqa guguna manqat, mbøni-té qanøzø-nqeitám neka tiqa wema-te vøzømbó-peawām.”

17 Yaq taqa zita-te, ndego manqat nøme, āv gene-
eín nqægo,

“Tiqa manqa-zapazapa neka matev eqeieqei
mbain ndøgo,

no sekemba nombó-matavapák.”

18 Yaq nakémbá. Mbumbukiam ezoqam-qa
manqa-zapazapa sa qambøe-navøem, yaq søvakha
gigiap zitøge matev nøme bègǫ, te-te, ezoqam-qa
manqa-zapazapa zapaya.

Ni unimanqatin matev, até bizigeawát

19 Nøfuap! Yaq nakémbá, Yesu-qa kouk mokho-
te, ndøgo niqa manqa-zapazapa zapaya qawa,
ni ndakin kopømbaqapé, ta kouwat uni khafeap-
qape-te, Mbumbukiam-qa avønin-te, sizimø-ón.
Møe mbaín. Segenimbú-løvuzít.

20 Yesu ekeza kha genqonqotav, ndego nakhoa
ndakinak nimboqoá, neka ndabua vønøza, ta
ndabua ndøgo, khafeap kouwat-te qafaleam, ni
Mbumbukiam-te qaqatønotam. Ta nakhoa ndaki-
nak, khandi-té qanøløwét.

21 Ni ndakin Mbumbukiam-ge iziz ezoqam kan-
dambaqape ginigu, ndego ndinimbo-kawaevat, ni
Mbumbukiam-qa khoev nqazigu,

22 yaq ni Mbumbukiam-qá avønin-té qabizinø-
niáv. Mbøni eqeieqei-té neka unimanqatin matev-
ús. Ndego niqa mbøni-te, andé ekeza kouk
me nimbi-pomoyám, niqa manqa-zapazapa vønī-
evøzam, taqa yaq-te ni mivi qazigoam, neka niqa
kha ande ibøkha bæbæs-qape me vønimbī-sunguz.

²³ Niqa vintønat Yesu-te, ni ezoqa nqazizømbe-manqate, ni bazaføgakh-us bizigeawát. Qavotam tiá. Zapa ndøgo, ndego ezoqam, ndego manqa mbusa geve, ndego unimanqatin-qapé. Ndego matev ndømatanám, av manqa mbusa ge:ve.

²⁴ Ni yaqyaq-a, yà bizi-mataváp, kuku matev-te neka matev mbomømboma gone-te, zita bizi-tøpøzu.

²⁵ Ni Klisten wambap matev bizi-ivøvém, av ezoqa nøme gi:goatun. Geté sizi-pindupát neka zita vizi-tøpazát. Zo av nqægo nøme mba mo:gót. Zapa ndøgo, zo āv qazøte-qeiví nqægo: Evezøza-qa khøuwa, ndego tendoqavan, avønín.

Mbumbukiam-ge Yo, zita toqote-wuao

²⁶ Ni unimanqatin manqat-qa yaq-te nøtenat qazindapem, gete zita tizi-wuøem neka manqa-zapa-te sekemba tizi-apet, yaq ndøgo etoam matev nøme mbaín, Mbumbukiam tizimbo-etømem, manqa-zapa evøzam nonqo.

²⁷ Av tizi:gonem, yaq nakhoa nøme mbaín. Ni manqa ovøyam-qa neka gøina tatas-qape-qa mba zimbøe-keogé, møe-ús, ta gøinam ndøgo, ndigu tøngiæzo, ndigu Mbumbukiam ndisanqawe.

²⁸ Zo møzøte-zøtéz. Gekha ezoqām ndego, Mozes-qa guguna manqat gesanqao, yaq bøi vizu ezoqa menas o misika teqa matev gigeivim, yaq ndego ezoqam, yà benaním. Kopømba mbaín, tanakh timbogonem.

²⁹ Yaq ge zð, ndozo-matavap? Ezoqa Mbumbukiam-ge Yo tetokhonav neka teqa

---

10:25 10:25 Iblu 3:13   **10:26 10:26** Iblu 6:4-8   **10:27 10:27** Isa 26:11   **10:28 10:28** Deut 17:6; 19:15   **10:29 10:29** Exo 24:8; 1 Ko 11:27-29; Met 12:30-32

kouk, khokho gigiap vøe-vøo, ta kouk ndøgo, Yesu ezoqa namba poev ndakinak ge:-unimanqatin, neka ta mokho-te, ndego ezoqam, ge-Mbumbukiam-ge-nakhasam-ev, neka ndego Nqova Mbomambaqape-qa yaq-te ngenøgim manqat ndemanqate, te mokho-te ndego, Mbumbukiam-qa kuku matev ge:-otev; av nde:matanam, ndego yaq-fia gekha nqosøgeap ndøndāp? Ndego yaq-fia unimé:-soqá tendap. Ndøgo unimé:-løvú, av tiqa yaq-fia ndægo, ndigu Mozes-qa guguna manqat gimøkuimam.

³⁰ Zapa ndøgo, ni ndego mīzi:nøtén, ndego manqat ge-ein, av nqægo, “Ezoqam nó, ezoqam-qa manqa-zapazapa nqæqavøiwat neka yaq-fia nqætāwāt.” Ndego ezoqam, Mbumbukiám. Neka Mbumbukiam-qa Manqat nøme, āv qane-eín nqægo, “Evezøza ekeza ezoqam manqa ovøyam-té genø-áb.”

³¹ Unimanqatin. Ti-te ndigu unimé:-soqá, møe-ús, ndigu Mbumbukiam-qa zenda-te timø-o:az, ndego khandi miav-ak Mbumbukiam.

Ni bazaføgakh-us bizi-waniáp, niqa unimanqatin-te

³² Gømbo-mataváp. Ta khøuwa-te ndøgo, zo unimanqatin manqat, ande waev me qazøte-qeivim, zo viniv neka potonom matev kandambá qazon-dapat. Geté zo bazaføgakh-us zowaniapám.

³³ Zo ezoqa nøme møndø-ngenøzotám, ezoqa ewaqape-qa bugug-te, neka yage føgakh vøzø-etoumam. Neka zo ezoqa nøme, zo ndigu mõzozø-tøkeám, ndigu viniv gi-upøgimam.

³⁴ Klisten ezoqa nøme, ndimbula mokho-te gin-qeitaz, zo ti-te ndigu, tanakh zøgoám neka vozozø-tøkeam. Neka ezoqa zoqa gigiap gizø-upøgimam, zo sòzozø-takám. Khanakhanakh-ús. Zapa ndøgo, zo møzøte-zøtéz, zo ande gigiap nøme me, nandøzøgó. Ndøgo ùnime:-løvú, av gigiap nøme, gizømbe-upøgimam. Zapa ndøgo, ta gigiap ndøgo, miav-ak-qapé.

³⁵ Yaq nakémbá, zoqa unimanqatin matev, ndønqagimém. Zapa ndøgo, taqa yaq-fia kandambá tantáv.

³⁶ Zo føgøføgakh ndøwaniáp. Yaq zo Mbumbukiam-qa poev tozombo-pavat, zo matev zóndapém, av manqa mbusa ge:ve.

³⁷ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo,

“Khøuwa avønín.

Yaq ndego ezoqam, tegeav, gégeáv.

Ndegø khøuwa géføløtazák.”

³⁸ Neka Mbumbukiam, manqat nøme āv gene-eín nqægo,

“Noge ezoqam ndøgo tené-ndaføyamba-év, te-unimanqatintat.

Yaq géyagét.

Geté teqambun, no tenøuvan,

no khanakhanakh mbáin, te-te.”

³⁹ Ni āv tiuká, av ezoqam ndi:gu, tiqambuz, neka vøsoqøz. Geté ni unimanqatin matev, bazaføgakh-us zigeawát, neka vizimø-khandi:n.

11

Toqo-unimanqatin, ndøgo gekhâm?

¹ Unimanqatin matev, av nqægo: Toqo-unimanqatin, yaq soqoté-qatéq, matev ndøgo, Mbumbukiam-te ndoqoto-taqa, tɔfakhan, ndøgo ndɔfakhán. Toqo-unimanqatin, yaq soqoté-qatéq, matev ndøgo, bɔi qeivupav ndøgo, ndøgó.

² Mbumbukiam nigi atanakha-zapazapaza, eqeieqei tiqa unimanqatin matev zapayá genezæbám.

³ Unimanqatin matev mokho-te, ni āv qazi:qeiví nqægo: Manqei-qape ate nqægo, Mbumbukiam ekeza manqát gene-khakheinám, neka gigiap ndøgo, nqazi-qeivi, ndøgo tɔndo-fakhanám, ta gigiap ndøgo, qeivupav ndøgo.

Eibol neka Inok neka Noa, Mbumbukiam gi-unimanqatintam

⁴ Av khanégo, Mbumbukiam Eibol-qa etoam matev, mbomambaqape ge:veo, geté Kein-qa etoam matev, soqain me:veo? Zapa nqáneq: Eibol gè-unimanqatín. Yaq ta zapaya ndøgo, Mbumbukiam ndego ezoqa ndaføyamba-qape me:veo, neka teqa-etoam matev vōkhatiu. Eibol mɔndɔnaním. Geté até ndakín-a, teqa matev, ni unimanqatin matev-qa yaq-te me:nɔmendím.

⁵ Av khanégo, Mbumbukiam Inok ekezan-te gekhato, yaq ndego lɔvøte qeiviav qagoam? Zapa nqáneq: Inok gè-unimanqatín. Yaq ezoqa amba

mbøevawém. Geté ometeáv. Zapa ndógo, Mbumbukiam gèndáf. Teqa yaq-te, ndego ndafeav qagoam, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo: Mbumbukiam khanakhanakh mbogoám, teqa yage-qa yaq-te.

⁶ Ezoqa unimanqatin mbain tegoat, ndego kopømba mbain, Mbumbukiam-te khanakhanakh tego. Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam-te tewav, ndego yà be-unimanqatín, av nqægo, Mbumbukiam ndégō, neka ndego yaq-fia eqieqei zø-etoám, ezoqam ndigu, teqa ndivao.

⁷ Av khanégo, Noa khagua-qape gekhakheinam, av Mbumbukiam gembøe-ein, yaq ekeza ezoqa namba vøe-khandi:z, ndigu khoev-te gi:yagam? Zapa nqáneq: Ndego gè-unimanqatín neka Mbumbukiam-qa manqat o-mba mbøendáp, ndego ge-ein av nqægo, ezoqa tengiæzo, oskiá ndøgo, ndego bugukhokhof matev-qase qeiviav qagoam. Yaq teqa unimanqatin matev mokhote, ndego manqei-qape ezoqam, āv genezømás nqægo: Tiqa manqa-zapazapa khàpumu-khouwév. Geté ndego ekezan, Mbumbukiam ndaføyamba-qape me:veó, teqa unimanqatin matev zapaya.

Eibleem neka Sæla, Mbumbukiam gi-unimanqatintam

⁸ Av khanégo, Eibleem Mbumbukiam-qa manqa o-mba gembøendap, gembo-akha, yaq ekeza manqei vø-ivav, manqei vini sasa ndøwav, ma Mbumbukiam manqa mbusa gembøeve, temøndap? Zapa

nqáneq: Ndego Mbumbukiam gè-unimanqatín, oskiá ndøgo, ndego otevatav qagoam, ma te:ma.

⁹ Ndego Mbumbukiam sège-unimanqatintám, neka manqei vini-ak namba vøe-yagam, ta manqei-te ndøgo, Mbumbukiam manqa mbusa gembøeve, tembo-etoam. Yaq ndego palai khoev mbá gene-yageapám. Até yo neka zeo, Aezek neka Zekop, ndigu Mbumbukiam-qa manqa mbusa kopo gindapem, palai khoév gini-yageapám.

¹⁰ Eibleem taon kandambaqape-qa mbøe-kewagám, ta taon ndøgo, miavmiav bazaføgakh-us ndøgo, ndøgo Mbumbukiam ekezan gepøoa neka vøkhakheinam.

¹¹ Yaq áv khanégo, Eibleem zas namba, Sæla, nakhasam gezøqan, oskiá ndøgo, gumu-lawaqape-ev neka tegu zas sog vøgoam? Zapa nqáneq: Ndego gè-unimanqatín. Ndego møndø-unimanqatín, av nqægo, Mbumbukiam matev ndømatanám, av manqa mbusa ge:ve.

¹² Ta khøuwa-te ndøgo, ngenek ezoqam, andē løvøte yaq-te, møndømø-itán. Geté ndego ezoqa kopo, zi kopoav-qapé gimbo-fakhaz. Andé ndukú, khaiya-te nqo:go, neka andé ndivínd, ndøgeg-te ndigu. Kopømba mbaín, toqo-gevebam.

¹³ Nginik ezoqa ate ngi:gu, Mbumbukiam oskia ndø-unimanqatintám, até vømø-pakhaez. Ndigu ekezan, matev upøgipøteáv, Mbumbukiam manqa mbusa gezømbeve. Ndigu ta matev ndøgo, andé qámhá qiqeivam. Ndigu møndæzøtéz, vaev-te ndømø-fakhanám, neka ndigu khanakhanák, h,

11:9 11:9 Gen 35:12   **11:11 11:11** Gen 18:11-14; 21:2; Lom 4:19

11:12 11:12 Gen 15:5; 22:17   **11:13 11:13** Gen 23:4; 1 Chr 29:15;

Psa 39:12; 1 Pita 2:11

taqa yaq-te. Ndigu manqat møndø-vøndøzumám, av nqægo, nqanek manqei-qape-te, ndigu mo-manqei-aním mbá. Geté ndigu andé okha mba me me:geavún.

¹⁴ Gekha ezoqām ndigu, manqat av ndi:manqate, ndigu āv gini-nømendím nqægo: Ndigu manqei-qa, zua ndøvawét, ma ti:yagat.

¹⁵ Nigi atanakha-zapazapa-za, amba ta manqei-qa yaq-te ti:manqatein, ma gi:geavun, yaq ndigu ambá kopømbá, nango tivesezin.

¹⁶ Geté ndigu manqei mbomambaqape-qa mbøe-esupám. Ndøgo yan-té qano:gó. Ta manqei ndøgo, ùnime:løvú, nqanek manqei-qape. Yaq nakémbá, ndigu Mbumbukiam, “nigi Mbumbukiam” gimbo-akhaemam, ndego mivi mbaín, taqa yaq-te. Zapa ndøgo, ndego yan-te nqo:go, taon mbomambaqape zøkhakheinám.

¹⁷ Mbumbukiam Eibleem khamasim-te geve, yaq ndego ekeza yo kopo, Aezek, amba telavawin, etoam matev vøgonin, ndego sège-unimanqatín, av nqægo: Mbumbukiam kopømbaqapé, tege yo segé-khandí:v, teqa yaq-te manqa mbusa geve.

¹⁸ Teqa yaq-te, Mbumbukiam āv gembøe-eín nqægo, “Qogi qazi, Aezek mokho-té ginøqáfakház.”

¹⁹ Eibleem āv gene-matøvém nqægo: Yo tembonanim, ság, Mbumbukiam kopømbaqapé, løvøte-te nqawa segé-khandí:v. Yaq unimanqatín. Tege yo, andé løvøte-te mé gemøndæ-khandí:v.

Aezek neka Zekop neka Zosef, Mbumbukiam gi-unimanqatintam

²⁰ Yaq áv khanégo, Aezek tegi nakhei angana menas, Zekop neka Isao, zenda gezømbove, neka megemege-qa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat vøzø-vevezam? Zapa nqánek: Ndego gè-unimanqatín.

²¹ Yaq áv khanégo, Zekop Zosef-gi nakhei angana menas zenda gezømbove, tiqa yaq-te Mbumbukiam-te vøguligulim, ndego løvøte yaq-te gemø-itan. Zapa nqánek: Ndego gè-unimanqatín. Tatuág genø-tøpafám, neka Mbumbukiam-qa iz vø-eqatat.

²² Yaq áv khanégo, Zosef løvøte gekhatoat, ndego Izlael ezoqam-qa yaq-te ge-ein, ndigu Izip manqei-te tifakhaz, yaq ndego manqa vøzø-løvua, av nqægo, “Noqa bazag vø-upatét, manqei tozo-ivøvem?” Ndego nqanek manqat tene-eín ndógo: Ndego gè-unimanqatín, Mbumbukiam matev ndøgó, av manqa mbusa ge:ve.

Mozes Mbumbukiam ge-unimanqatintam

²³ Yaq áv khanégo, Mozes geqan, yaq tegi evøndipakha løvøyak misika gikhonøwem? Zapa nqánek: Ndigu gè-unimanqatíním. Ndigu møndø-qeivím, ndego opønakam mbomambaqapé. Yaq ndigu møe goneáv. Kawa ezoqam-qa manqat sège-ogím, ndego ge-ein av nqægo, nakhei angana ndakin ngiqanet, yà bezitøgē.

²⁴ Yaq áv khanégo, ndego Mozes gumu-khouwev, poeveav qagoam, ezoqa ndego Felo-gu yu-ge yo tivewem, ndego Izip ezoqam-ge kawa? Zapa nqánek: Ndego gè-unimanqatín.

25 Ndego poev tømboóám ndógo: Mbumbukiam-gi ezoqa namba, potonam matev sugumú-ndapét, ambá ndógo, Izip ezoqa namba, khøuwa khapelavøqasi-te, manqa-zapa matanam-te sa tuzumbu-gøupat.

26 Ndego āv gene-matøvém nqægo: Ngenøgim matev tendap, av Keliso ge:ndap, ndógo qanimáv, ambá ndógo, Izip ezoqam-qa gigiap kopoav-qape tømbo-gøupat. Zapa ndógo, ndego Mbumbukiam-qa yaq-fia-qa mbovawát.

27 Yaq áv khanégo, Mozes Izip manqei ge-ivav neka Izip kawa ezoqam-qa qaqa møe goneav vøgoam? Zapa nqánek: Ndego gè-unimanqatín. Ndego bazaføgakh-us ndøyám. Zapa ndógo, ndego Mbumbukiam-te, ndego ezoqa ometupav ndego, āv tenetawám, av ndego amba te-ometín.

28 Yaq áv khanégo, Mozes Zu ezoqam manqa gezø-løvua, Pasova lou loge matev tigonem neka søvakha gigiap-qa kouk mboqog-te vø:giam. Zapa nqánek: Ndego gè-unimanqatín. Soqain ndógo, ndego enzol ezoqam, ezoqa ndengiæzoat, tigi nakhei angana bugukhokhof giqanat, pakhapakha tezø-khaneam.

Ezoqa vinivinimba nøme, Mbumbukiam gi-unimanqatintam

29 Av khanégo, Izlael ezoqam, Ndaola Køkouk-te gitanqa, kopømba ande av manqei pap-te toqotema. Zapa nqánek: Ndigu gè-unimanqatiním. Geté yaq Izip ezoqam gi:khamasem, ndigu gègeoním, vøpakhaez.

³⁰ Yaq áv khanégo, Zeliko taon-qa uta qan-qoe? Zapa nqáneq: Izlael ezoqam, Mbumbukiam-qa manqat gè-unimanqatiním, neka Zeliko taon khøuwa seven vøkhøogumam, taon-qa uta vønqoe.

³¹ Yaq áv khanégo, ndugu mambe sævam, Leiab, bøibøi ezoqa khoev guzø-ein, sambi-us, neka Zeliko ezoqa nøme namba nanimateav vøgoam, ndigu Mbumbukiam-qa manqat giqavotøvem? Zapa nqáneq: Ndugu gè-unimanqatín.

³² Ezoqa nøme ndígú, ezoqam av ngi-gu. Kopoáv. Geté no khøuwa khàpe nømbe-elavøqasi-íz, Gideon neka Balak neka Samson neka Zefta neka Deivid neka Samuel neka Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam, tiqa emanqat tæzømbe-vototupit.

³³ Nøme ndigu, bawan nøme namba, nakhag-te ginøfeapam, tiqa unimanqatin matev mokhote, gèpitáz. Neka nøme ndigu, ezoqa nøme matev eqeieqei-té ginøzø-nøzøgimám, neka nøme ndigu, matev ndøgo, av Mbumbukiam manqa mbusa gizømbe-aumam, vø-upøgimam. Ezoqa nøme ndigu, layon manqa-nqa zøtokemám. Yaq ndigu fo-qobumáv, vøe-pakhaēz.

³⁴ Neka nøme ndigu, gøinam tatas-te gigoam, ndøgo ngiæzoateáv. Neka nøme ndigu, nakhag-te gigoam, yaq-ak-gi nakhag kaiya, ndigu zitøgemáv. Nøme ndigu, bazaføgakh mbaín. Geté Mbumbukiam bazaføgakh zø-etoám. Nøme ndigu,

---

11:30 11:30 Josh 6:12-21   **11:31 11:31** Josh 2:1-21; 6:21-25; Zems 2:25   **11:32 11:32** Judg 6:11-8:32; 4:6-5:31; 13:2-16:31; 11:1-12:7; 1 Sam 1:1-1 King 2:11   **11:33 11:33** Dan 6:1-2   **11:34 11:34** Dan 3:23-27

nakhag-te anøzi ndøgoám, neka bawan nøme-gi nakhag ezoqam vøngeasumam.

³⁵ Sakhei nøme ndigu, Mbumbukiam gi-unimanqatintam, ekeza ezoqam gizø-pakhaetam, nango møndøzø-khandí:z.

Ezoqa nøme ndigu, gi-unimanqatintam, nqosøgeap gizø-etoumam, ndigu sège-upøgimám, vøpakhaez. Ndigu Mbumbukiam naopøteáv, yaq sègezøták. Zapa ndøgo, ndigu áv gini-matavupám nqægo: Tipakhaez, ndigu gékhandí:z, neka yage mbomambaqape nøme mba vømóndapēm.

³⁶ Ezoqa nøme ndigu, gengenøzotám neka vøfebumam. Neka nøme ndigu, auli sén gini-løvønøvemám, ndimbula-te vønqeisumam.

³⁷ Nøme ndigu, nandí gini-poubám, vøpakhaez. Nøme ndigu, gèqaqabám. Neka nøme ndigu, nakhag kaiyá gini-zitagám. Nøme ndigu, nd-abua eqeieqei mbaín. Ndigu sip o naningus ngusum mba ndø-usupám. Nøme ndigu zenda-zenda mbá neka yage soqain segendapát, ezoqa matev soqøsoqa vøzø-matønumam.

³⁸ Nøme ndigu, khoev mbaín. Leg-av manqei neka manqei pøpotap-té sege-okhoám, nandi nqa o manqei ozap-te vøyageapam. Ezoqa nøme, nqanek manqei-qape-te ngiyage, ndigu eqeieqei mbá, ezoqa av ngi:gu, ti namba ti:yagat.

³⁹ Nginik ezoqa ate ngi:gu, Mbumbukiam gi-unimanqatintam, ndego eqeieqei me:zæbám. Geté ndigu ekezan, matev ndapeáv, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve.

40 Zapa ndógo, matev ndógo, Mbumbukiam ni nonqo gepøoa, ndógo ùnime:løvú, av bugukhokhof qægoam. Yaq nakémbá, ndigu ni namba, khæ zí-ndaføyamba-én.

12

Ni Yesu mba bizimbo-mataváp, viniv tønifakhanumat

¹ Nginik ezoqa ate ndi:gu, ni andé ozoz me me:khøogønát, neka unimanqatin matev-qa yaq-te ngi:nømēndim. Yaq nakémbá, matev ate ndægo é-bizi-vingitáv, ndógo ni unimanqatin-te nqatokonat, neka manqa-zapazapa ate ndægo, ndógo ni nakhamas-te ande ka me ndizi-ndapem. Yaq fifingiap-te, niqa megemege-te nqo:go, sizí-bøitít. Ni bizimø-vøún.

² Niqa bøi, Yesu-te mbá qabenø-føgakhát. Ndego niqa unimanqatin matev-qá zapá. Te mokho-te, ni iziz sizimø-khanøzém. Tae mutui-te gitøkewem, ndego nqosøgeap sège-eqá, neka até mivi matév-a, gimbo-etømem, vøndap. Zapa ndógo, ndego é-møndæ-otév, vaev-te, Mbumbukiam khanakhanakh mbó-etoám. Yaq ndego Mbumbukiam-qa nakeamo zenda-te vømøqom.

³ Zo Yesu mbomataváp. Manqa-zapa-us ezoqam, mivi gimbo-etoumat neka matev soqøsoqa vømbō-matønumat, ndego sègendáp. Yaq nakémbá, zo baza bezøpøs neka møvøúz.

Viniv tønifakhanumat, ndógo Mbumbukiam ni gè:gugund

⁴ Zoqa nøfe-te, manqa-zapa namba, zoqa kouk waeveáv, vozō-pakhaez.

⁵ Geté zo mbøni zøvaév. Gê, zo Mbumbukiam-qa manqat gezømbó-navøem, ndego zo ndezø-manqate, zo tegi nakheis ndozogo, av nqægo?

“Noge yo, qo Evezøza-qa guguna manqat betaqambo-qàsí:v.

Neka ndøvøúq, ndego qo teqaponqom.

⁶ Zapa ndógo, ezoqa ndigu, Evezøza kuku ndømbogo ti-te, ndigu gèguguzá, neka yaq-fia nqosøgeap zø-etoamín, ndigu ekeza nakheis ndezæza.”

⁷ Yaq nakémbá, viniv matev tøzø-fakhanumat, zo sège-eqatét. Zapa ndógo, ta matev mokho-te ndógo, Mbumbukiam zo gèguguzá. Ndógo zo āv qane-zømesím nqægo: Zo Mbumbukiam-gí nakheís. Gê, nakheis tígu, eve gugubumav ndigu? Mbaín.

⁸ Zo zøve guguzaeav tøgoat, av nakheis nøme nde:guguza, yaq zo uni ekeza nakheis-ín mbá. Zo andé mambe nakheís.

⁹ Nigi manqei-qape tat-za, ni møndø-gugumbumám, yaq ni vizizø-vizupam. Yaq nakémbá, nigi Tat, ndego yan-te ngo:go, ni teqa mokho-te, nøme mba bizu:gú. Av tizi:gonem, ni khandi zíndapém.

¹⁰ Nigi manqei-qape tat-za, ni āv tini-gugumbumám, av ekezan eqeieqei gi:vewam. Khøuwa andé khapémbá. Geté Mbumbukiam møndæ-otév, gekha matev eqeieqei, ni-te. Ndego

ni ngeguguna, ni tøke-qa nigú. Yaq ni ndaføyamba tåbizi:gú, av ekezan nde:go.

¹¹ Ezoqa teguguq, ta khøuwa-te ndøgo, qo khanakhanakh mbaín. Ndøgo mbøni nqosøgeap-ús. Geté vaev-te, ndigu mokho zøfakhán, gu-guna manqat gindapem. Tiqa yage sambi-ús neka ndaføyamba-qapé segégoát.

Ni bazaføgakh bizi-asazét, Klisten matev-te

¹² Yaq nakémbá, zo pingi qazø-wauwauam, neka manazap vøzø-soqøsoqoam, zo bazaføgakh nango, vø-asáz.

¹³ Neka ndø-onimít. Geté ndaføyambá sege-apét. Soqáin ndøgo, gømig ndigu, gizø-wauwau-eram, ate nonqo tizømbe-qambunim. Geté nqawa bèzø-eqeieqei-éz.

¹⁴ Zo bazaføgakh ndø-asazét. Ezoqa ewaqape namba, sambi matev-té qayagé, neka āv tøneyagé, av Mbumbukiam ndømbøe-poev. Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, av nqægo yageav tøgoat, ndego Evezøza gé-ometák.

¹⁵ Zo aiyá qagó. Soqáin ndøgo, Mbumbukiam-qa kuku matev zita tøzøte-wuøem. Neka soqáin ndøgo, zo mokho-te, ande gigiap khaqain-qape me vøefakhān-a, vøpanqavøēm, yaq zo Klisten bawan ezoqam kopoav vøngiæzō.

¹⁶ Zo aiyá qagó. Soqáin ndøgo, zo ezoqa nøme, mambe tøzøte-okhoat o Isao-qa tøzøte-qeivim, ndego Mbumbukiam zita ge:wuao. Ndego Isao, yo-khøuwá. Yaq tege eve tumu-lawaqape-evin, ndego ambá zenda mbøeveín, vømbō-guligulimin.

Geté Isao gèmbøeqasí. Yaq ta matev ndøgo, gèwí. Eveqase mbo-etoám. Lou zapayá gembøe-etoám.

¹⁷ Zo mòzøte-zøté. Vaev-te, ndego møndømbo-poé, amba eve-qa guliguli matev tendapin. Geté eve, āv gembøe-eín nqægo, “Nakhoa mbaín, to-qondap.” Yaq Isao sègevín. Ndego poev ùni mbøemát, eve-qa guliguli matev tendapin. Geté nakhoa mbaín, matev nango vøe-enënd, ndøgo gematanam.

Ni Zayon manqei pøyat-té qazinø-fakhán, ambá ndøgo, Sainai olol-tē qazinø-fakhān

¹⁸ Zo Mbumbukiam qazøte-zøtez, zo ambá av nqægo, Sainai olol-tē qazonø-fakhāz, av Izlael ezoqam gi:fakhaz, Mbumbukiam Mozes guguna manqat gembo-etoam. Ta olol ndøgo, manqei-qape olól. Ta khøuwa-te ndøgo, ndigu olol wageapus ndøqeivím, neka bøivun vøzø-bøi, neka mbe vøzøfakhan. Møe-ús.

¹⁹ Kipi wag kandambaqape zøwagát neka manqa wag vøzø-manqatat. Izlael ezoqam nqanek manqa wag giyogem, ndigu møe kandambá. Yaq ndigu Mozes āv gimbøe-viømém nqægo, “Mbumbukiam manqat kopo nøme bemanqaté.”

²⁰ Zapa ndøgo, Mbumbukiam ndigu āv gezømbe-eín nqægo, “Gekha gigiāp ndøgo, olol tøkhanaz, ndøgo løvøte beqeív, oskiá ndøgo, ezoqam o søvakha gigiap tigoat. Nandí giabiti-pouzá, løvøte bēqeivim.” Yaq ti-te ndigu, nqanek manqat khápumu-føgákh.

21 Matev ndøgo giqevim, lolol-te qafakhan, ndigu møe kandambá gigonem. Até Mozés-a, āv gene-eín nqægo, “No møe kandambá. Kha sùgunumbu-wageapét.”

22 Geté zo viní. Zo ambá av nqægo, Sainai lolol-tē qazonø-fakház. Geté zo Zayon manqei poyat-té qazonø-fakház. Zo khandi Mbumbukiam-qá Zelusalem taon-té qazomø-fakház, yan-te nqo:go. Zo ndøgo tozomø-fakház, ma enzol ezoqam taosen-taosen, khanakhanakh-us ndimøvøza.

23 Zo Mbumbukiam-gi nakheis-qá møvøna-té qazomø-fakház. Nginik ezoqam, andé Mbumbukiam-gí nakhei bugukhokhof qaniap me me:gó, zo namba. Neka zoqa iziz, yan-té qano-peawáp. Neka zo Mbumbukiam-té qazonø-fakház, ndego ezoqa ewaqape-qa manqa ovøyam te-ewag. Neka zo ndøgo tozomø-fakház, ma ndigu ezoqa mbomømboma gi-goam, ndigu Mbumbukiam gendaføyamba-ez, tigi nqova ndakin te namba ndigu.

24 Zo Yesu-té qazonø-fakház, te mokho-te, Mbumbukiam ezoqa namba, poev ndakinak ge-unimanqatin. Neka zo ndøgo tozomø-fakház, ma zo ande teqa kouk me gizømbo-pomoyam. Ta kouk-qa manqat, Eibol-qa kouk-qa manqat, ùnime:løvuám. Ndøgo ambá av nqægo, yaq-fia tawat-qa ndø-akhayám. Geté ndøgo ni manqa-zapazapa evøzam-qa yaq-té qanimbi-manqaté.

25 Yaq nakémbá, zo aiyá qagó. Zo ndego ndøsanqawé, ndemanqate. Ndigu ezoqam, ndego gisanqawam, ndego nqanek manqei-qape-te gegugubam, yaq-fia møndø-ndapém, leg-av

manqei-te gipakhaetat. Yaq ni yaq-fia nøme mba zióndapém, ni ndego zita tizi-wuowem, ndego yan-te ndenindo-manqate.

²⁶ Ta khøuwa-te ndøgo, manqei ndøkukuvøém, Mbumbukiam-qa manqa wag zapaya. Geté ndakin khøuwa-qa yaq-te, Mbumbukiam manqa mbusa āv genevé nqægo, “No manqei nqawá qatø-kukugím. Geté manqei-qape mbá mbá. Até yán-a, søtumú-kukugím.”

²⁷ Mbumbukiam ge-ein av nqægo, ndego manqei nqawa tekukugim, taqa manqa mokho nqáneq: Gigiap ate nqægo, ndego gekhakheinam, segé-kukugím, vømø-soqøsoqoām. Ndego tenégó ndøgo: Yaq vaev gigiap sa ndógo tógoát, ndøgo kukuvøem kopømba mbáin tøgoat.

²⁸ Ni Mbumbukiam-qa megeat matev-té qaz-inø-ón. Yaq ndøgo kopømba mbáin, tøkukuvøem, vøsoqā. Yaq nakémbá. Ni ike manqat zimbó-manqatát, neka teqa iz vizí-eqatāt. Vizap-ús neka møe-ús. Yaq ndego khanakhanakh betēndap.

²⁹ Ni yà bizimbo-mataváp. Nigi Mbumbukiam andé gøina wageap me me:gó. Gigiap ate nqægo, segé-sonqotáv.

13

Klisten yage eqieqei-qa yaq-te

¹ Zo yaqyaq-a, kuku matev até bezøgó. Zapa ndøgo, zo Keliso mokho-te, evenáp.

² Ezoqa nøme khoev sozozø-manqatát. Zo bezømbo-qàsí:v. Ezoqa nøme ndigu, matev av

gi:matønumam ndægo, ndigu khoev, enzol ezoqam zømanqatám. Geté ndigu ekezan zøtezateáv.

³ Ezoqam ndigu, Keliso zapaya, ndimbula-te ndu:-nqeitøzat, zo manqa matev bezømbo-nàvøém. Geté zo ndigu āv qazozømbé-tøké, av zo zøkezan, amba ndimbula-te tøzøte-gonin. Neka ezoqam ndigu, tiqa unimanqatin matev zapaya, nqosøgeap ndi-upøgim, āv qazozømbé-tøké, av zo zøkeza kha-te, amba nqosøgeap tozombo-yogein.

⁴ Nøkenøkem matev, zo ezoqa ewaqape, gèmbovizáp. Zo yaqyaq-a, ùnime:-unimanqatinát. Ezoqa vini-te, khokho ndø-ðkhó. Mbumbukiam yaq-fia ndøtá, ti-te ndigu, mambe ndi:-okho neka nøkenøkem matev ndingi:wat.

⁵ Zo moni-te poev khapé bezømbe-ðkhó. Geté zo āv qane-mataváp, “Gigiap ság, nqanigu.” Zapa ndógo, Mbumbukiam āv gene-eín nqægo, “No nóqøuvaqák. Neka qo genømbó-navøemák.”

⁶ Yaq nakémbá, ni kha føgakh-mbá, neka ni āv qazi-manqaté nqægo,

“Noge tøke ezoqam, Evezøzá.

No møe nógoák.

Gê, ezoqa gekhā nømatanām?”

Yesu Keliso enendatáv

⁷ Zogi megetapak, ndigu Mbumbukiam-qa Manqat gi:zømesimam, zozø-matavupát, ndigu atema vaev-te, ande āv kinīyagam. Zo Mbumbukiam āv tøne-unimanqatinát.

8 Yesu Keliso enendatáv. Ndego até kopó, nòmøkhaiyā, neka nqægō neka megemege-te ndo:go, miavmiav.

9 Ezoqa ndigu, tiqa khokho nømendim matev vinivinimba mokho-te, zo nakhoa vini-te itubam-qa ndizøgo, zøtākē. Ezoqam-qa Klisten matev, Mbumbukiam-qá kuku matév qabezømbe-føgákh. Qanimav av nqægo. Ambá ndøgo, lou loge khafeap matev ndimbopaev. Matev av nqægo, ezoqa gezó-tøkeák.

Etoam matev eqeieqei-qa yaq-te, av Mbumbukiam ndømbøe-poev

10 Ni Klisten ezoqam, ni andé søvakha gigiap løvusam nonqo me nimbigú. Geté ndigu ezoqam, ndigu søvakha løvusam sasae zua ndigu, av Mozes-qa guguna manqat ndæmanqate, ndigu kopømba mbaín, nqanek søvakha tilog.*

11 Mbumbukiam-ge iziz ezoqa kandambaqape, ndego kouwat uni khafeap-qape mokho-te, søvakha gigiap-qa kouk mba ndø-upøgimatún, ezoqam-qa manqa-zapazapa zapaya. Geté søvakha ndøgo, manqei viní gimø-taemín, vømø-pakhakh-in. Bavokhó, ambá ndøgo, ma ezoqa ndi:sokhoe.

13:9 13:9 Lom 14:17

* 13:10 13:10 Nqanek yaya etæ manqát. Niqa søvakha gigiap løvusam nonqo, Yesu-qá tae mutuí, ndøgo niqa manqa-zapazapa evøzam nonqo genanim. Geté ezoqam ndigu, Yesu unimanqatinteav ndigu, neka tiqa manqa-zapazapa evøzam-qa yaq-te, søvakha løvusam sasae-te zua ndo:taza, av Mozes-qa guguna manqat ndæmanqate, ndigu Yesu-qa matev kopømba mbaín, tøzøtøke. 13:11 13:11 Lev 16:27

¹² Yesu-qa yaq-te, até kopó. Até ndegó-a, taon bavokhó gemønaním. Yaq teqa kouk, ezoqa bemē-Mbumbukiam-gi-iz.

¹³ Yaq nakémbá, ni andé taon bavokhó qabiz-inø-niáv, neka Yesu namba, mivi āv qazimí-ndapém, av ndego mivi ge:ndap.

¹⁴ Zapa ndøgo, nqanek manqei-qape-te, ni taon mbaín, oskia tøgoat. Geté ni ta taon ndøgo tizimbo-vawét, megemege-te ndo:go, tøgeav.

¹⁵ Yaq nakémbá, ni Yesu mokho-te, Mbumbukiam-qa iz, oskia bizi-eqawát. Ndøgo andé niqá søvakha løvusam matév, te-te. Yaq ta etoam matev mokho-te, ni āv qazi-unimanqatintét nqægo: Yesu nigí Evezøzá.

¹⁶ Zo matev egeiegei matanam neka tøkeam matev, yaqyaq-a, bezømbo-nàvøém. Matev av nqægo, andé Mbumbukiam-te etoam matév. Yaq ndego gèmbøe-khaneát.

Megetapak-qa manqat, o-mba bizio-ndapé

¹⁷ Zogi megetapak-qa manqat, o-mba mo:ndapé neka matev āv tønégó, av ndigu ndizømbe-manqate. Ndigu zo gèzø-keogé. Yaq vaev-te, ndigu manqa bèmø-ovøemém, Mbumbukiam-te, tiqa sasae-qa yaq-te, zo mokho-te ngigut. Zo tiqa manqat o-mba tozoto-ndapat, yaq ndigu nqanek sasae khanakhanakh-us ndøgót. Geté zo goneav tozogoat, yaq ndigu sasae mbøni nqosøgeap-us ndøgót. Yaq ndøgo ambá soqain zo-te.

¹⁸ Zo ni gñindu-guligulím. Ni āv qati-

unimanqatinát nqægo: Ni manqa-zapa mbain, niqa mbøni-te nqøugu. Geté ni khøuwa kopoav, matev qanimav matanam-qa nimbogó.

¹⁹ No zo guligulim-qa, nøme mba nqáneq qazømbegó: No Mbumbukiam nakhamas-te, nango tèabetønde-khofotán zo-te.

Guliguli manqat, Klisten ezoqam-qa yaq-te

²⁰ No āv qate-guligulím nqægo: Mbumbukiam, ndego ni sambi ndini-etoam neka nigi Evezøza Yesu løvøte-te gendo-khandi:v, ndego ni ande sip keoge ezoqa kandambaqape me ndinimbi-keoge, neka teqa kouk mokho-te, ezoqa namba poev ndakinak ge-unimanqatin, ndøgo miavmiav ndøgo,

²¹ ndego Mbumbukiam, zo yà bezøtøkeé. Yaq zo kopømbaqapé, matev egeiegei ate ndægo zómatønumát, av ndego poev ndømbøego. Yesu Keliso mokho-te, Mbumbukiam ni mokho-te matev ate ndægo bematanám, av ndego ndømbøe-khaneat. Keliso-qa iz, miavmiav, bèto-eqawát.

Amén. Nqanek manqat unimanqatin!

Vaev manqat

²² Nøfuap! No nqazø-pouwe. Zo nqanek zita tøpøzu manqat, vøndapém. Nqanek pepa, no zo qazø-peaumavun, sekeqapé mbá.

²³ Zo vøezøtéz: Nigi nøfu Timoti, ndimbula mokho-te gu:goam, møndø-fakhán. Ndego nakhamas mba tendowav, yaq no te namba nøtøndé-náv, zo vøezømēt.

²⁴ Niqa khaiya mboma manqat zomøzø-eín, zogi megetapak neka Mbumbukiam-gi ezoqa ewaqape ate nandi:gu. Nginik Itali manqei-ak, khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv, zo-te.

²⁵ Mbumbukiam-qa kuku matev, ndøgoát zo-te, zo ate ndøzøte:go.

**Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape
Ruth, Jonah, and the New Testament in the Kuni
dialect of the Kuni-Boazi language of Papua New
Guinea
Rut, Jona, na Nupela Testamen long tokples
Kuni-Boazi long Niugini**

copyright © 2015 Wycliffe Switzerland

Language: Kuni-Boazi

Dialect: Kuni

Translation by: Wycliffe Switzerland

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-01-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Jan 2025 from source files dated 22 Jan 2025

f10a11c4-6a0c-5775-9168-c6e73df1a68f